

El valor dels valors

Obrir el focus sobre l'ètica individual i professional, més enllà de la classe política

b

la Revista
de Blanquerna-URL

36

GENER
2017

Revista semestral de Blanquerna-URL
Passeig de Sant Gervasi, 47
08022 Barcelona
Tel. 93 253 31 22
Fax 93 253 30 37
www.blanquerna.edu
martacj@blanquerna.edu
Edita: Blanquerna-URL

Directora: Marta Clos
Redacció: Jessica Box i Enric Fàbregas
Consell de redacció: Sergi Corbella, Andrea Daza, Neus Fajas, Josep Lluís Micó, Anna de Monserrat i Josep Rom
Disseny i compaginació:
Servei de Disseny
i Publicacions Blanquerna
Il·lustració de portada: Espe Maestro
Correcció: Txema Martínez
Impressió: Nova Era

*Aquesta publicació està impresa
sobre paper print speed de 110 g
Tiratge: 18.000 exemplars
ISSN: 1575-4642
Dip. Legal: 25.555/1999*

JUTJAR-SE A UN MATEIX

EDITORIAL

“HEM VOLGUT OBRIR EL FOCUS PER CONVIDAR A UNA REFLEXIÓ SOBRE COM SOM I QUÈ FEM COM A INDIVIDUS, QUIN ÉS EL NOSTRE GRAU D'IMPLICACIÓ AMB ELS VALORS ÈTICS EN LA VIDA DE CADA DIA”

allau de casos de corrupció en l'àmbit de la política dels darrers anys ha provocat una creixent desconfiança cap als professionals d'aquesta disciplina que no sempre és justa. La mala praxi professional, les conductes immorals i la corrupció afecten tots els àmbits del nostre món i cal denunciar-les. La indignació social que han provocat els escàndols econòmics recents és una reacció lògica, però, individualment, cada un de nosaltres, en la nostra vida professional i personal, som realment ètics?, tenim principis?, o valors, com en diem ara? Aquesta és la pregunta que ens hem fet en el reportatge d'aquest número de *La Revista de Blanquerna*. Hem volgut obrir el focus per convidar a una reflexió sobre com som i què fem com a individus, quin és el nostre grau d'implicació amb els valors ètics en la vida de cada dia. Perquè com explica el Dr. Francesc Torralba “a vegades actuem d'una manera molt maniquea: el ciutadà és pur i el polític brut. Però, vostè paga l'IVA quan porta el cotxe al mecànic? Té assegurada la dona de fer feines? El ciutadà és molt crític a l'hora de qüestionar les males pràctiques que es donen en el sector polític o bancari, però aplica la mateixa vara de mesurar en les corrupteles que diàriament admet a casa seva o a la seva feina?” La paràbola de la palla i la biga ho explica molt bé: un veu la palla en l'ull de l'altre però no la biga en el seu propi ull.

Els valors, com a tal, s'ensenyen a casa, amb l'educació que un rep i amb l'exemple dels que ens envolten. Però, i en l'àmbit professional? La proliferació de codis ètics que han elaborat empreses i institucions contribueix a deixar clars els principis d'aquestes companyies, però sense un compromís individual de poca cosa serviran. Formar professionals que tinguin clar quina és la seva línia vermella, quin és el seu compromís amb la seva professió i amb la societat, a què estan disposats a renunciar per fer prevaldre els seus principis o valors, és una de les obligacions ineludibles de formació que tenim totes les institucions educatives. En un moment en què els valors estan en plena crisi, cal més que mai aquesta tasca.

Reportatge

EL VALOR DELS VALORS

OBRIR EL FOCUS SOBRE L'ÈTICA INDIVIDUAL I PROFESSIONAL, MÉS ENLLÀ DE LA CLASSE POLÍTICA

Text: Susana Pérez Soler
Fotografies: Pere Virgili

En els darrers anys, institucions i empreses de signe molt divers, des de l'àmbit esportiu fins a entitats no governamentals, passant pels partits polítics i les organitzacions industrials, mostren un creixent interès per l'elaboració de codis d'ètica. La necessitat de crear credibilitat en un entorn social presidit per la crisi de confiança envers les institucions; la voluntat d'establir unes maneres de fer i d'actuar acceptades entre els diferents agents involucrats en el desenvolupament d'una professió; i la preocupació per la qualitat i l'excel·lència de moltes organitzacions són algunes de les causes que expliquen aquesta tendència. Hi ha estudis que demostren que les institucions i empreses ètiques tenen bona reputació, la qual cosa els fa ampliar les seves quotes de mercat. Tot i així, també hi ha nombrosos exemples que demostren que un comportament poc o gens exemplar no passa factura. En un moment en què la classe política està tan assenyalada, no caldria fer una mirada més ampla? On comença la corrupció? Som ètics en el nostre dia a dia i en la nostra professió?

MAR ESTEVE:
“SOM ÈTICS PERQUÈ
HI HA UN ALTRE QUE
ENS INTERPEL·LA.
L'ÈTICA PROFESSIONAL
EXISTEIX PERQUÈ TOTES
LES PROFESSIONS
IMPLIQUEN UN TRACTE
AMB L'ALTRE”

Actualment a Espanya hi ha més de 1.700 causes judicials obertes per corrupció política i cinc-cents càrrecs electes estan imputats, segons recollia la revista *Valors* el febrer de 2015. La corrupció política és la causa que més preocupa els espanyols després de l'atur, apunta el darrer baròmetre del CIS, però la corrupció no és un fenomen circumscrit a la classe política. Fa uns mesos, una coneguda marca de cotxes reconeixia que els seus motors dièsel emetien quaranta vegades més d'òxid de nitrogen del que estava permès per llei, al temps que la seva responsabilitat social corporativa apel·lava “al compromís de la marca amb la sostenibilitat i el respecte al medi ambient”, tal com es llegeix a la pàgina web de l'empresa. Per la seva banda, la multinacional espanyola del sector de la moda amb més facturació del món admetia que havia detectat persones refugiades procedents de Síria treballant en situació irregular per un dels seus proveïdors a Turquia. Un reportatge de la cadena pública britànica BBC havia destapat l'escàndol dies abans. A petita escala hi ha també moltes corrupteles: professionals que accepten determinats regals per part d'algun dels seus proveïdors, d'altres que intenten treure profit dels seus contactes i alguns que miren d'evitar pagar els impostos que els pertocuen o fan un altre tipus d'estafa fiscal.

En els darrers anys, empreses, entitats i institucions de signe divers han creat codis ètics per posar en relleu els principis que han de regular els professionals d'un determinat sector. "L'ètica professional és una ètica aplicada que té com a objectiu identificar les virtuts d'un professional i aquelles mínimes exigències ètiques que ha

FRANCESC TORRALBA:

"DIR QUE TOTES LES MALES PRÀCTIQUES ESTAN AGLUTINADES EN LA CLASSE POLÍTICA ÉS FER UN DISCURS MANIQUEU. HI HA CORRUPTIBLES DINS DE LA PETITA BOTIGA DE BARRI FINS A LA MONARQUIA"

de garantir en la seva tasca per tal de generar confiança", assenyala el doctor en Filosofia i Teologia Francesc Torralba, professor de les facultats Blanquerna-URL i coautor del codi ètic dels polítics, entre d'altres. "Tota professió té un bé intern i un bé extern", puntualitza el doctor en Periodisme de la facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna-URL, Carlos Ruiz. "El bé intern és el que dóna sentit i legitima una professió. El bé extern, també legítim, té a veure amb els diners i l'estatus social que proporcionen dur a terme una activitat professional. El codi ètic són les normes a seguir perquè el bé intern prevalgui. Si això no és així, parlem de corrupció professional", afegeix Carlos Ruiz.

El codi ètic, però, no només apel·la al professional en qüestió, sinó que ha de d'identificar l'actitud que ha de tenir aquest amb els diferents grups d'interès. En primer lloc, la relació entre el professional i el destinatari, per exemple, metge-pacient; mestre-alumne; periodista-au-

diència. En segon lloc, emmarca les relacions entre professionals, i, finalment, amb la institució en concret on s'exerceix la pràctica professional i la societat en el seu conjunt. I és que l'ètica té a veure amb reflexionar sobre les relacions que s'estableixen amb els altres. "Som ètics perquè hi ha un altre que ens interpel·la", assenyala la doctora i professora de la facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna-URL, Mar Esteve. "L'ètica professional existeix perquè totes les professions impliquen un tracte amb l'altre", afegeix.

En aquest punt cal distingir entre el codi ètic professional (per exemple, dels esportistes) i el codi ètic d'una institució (seguint el fil, en aquest cas parlariem, per exemple, del codi ètic del Futbol Club Barcelona). El codi d'ètica professional afecta els membres d'una professió determinada i les relacions que s'estableixen amb els diferents grups d'interès, mentre que el codi ètic d'una organització implica tots els membres que treballen i/o col·laboren en una organització.

Corruptibles més enllà de la classe política

La proliferació de codis ètics en els darrers anys, tant professionals com institucionals, rau, segons els experts, en la necessitat de crear credibilitat i confiança en un context social presidit pel descrèdit d'organitzacions, institucions i empreses. Si hi ha uns professionals greument afectats, aquests són els polítics. Els mitjans de comunicació i la ciutadania, obeint un seguit de males pràctiques, aprofitaments, utilització indeguda dels recursos, actuacions endogàmiques, nepotismes, etc., han posat el focus sobre la classe política i hi ha una sensació general que ens envolta la corrupció. El setembre de 2012 es va presentar públicament el primer codi ètic per a polítics, que recollia els principis que han de guiar el seu treball, la relació amb la ciutadania, entre partits i amb els mit-

jans de comunicació. Aquest document complementava altres guies internes de bones pràctiques que ja tenien alguns partits i institucions.

La corrupció, però, va més enllà de la classe política. Uns mesos enrere s'escampava al voltant de les empreses de cotxes i de moda, per exemple, i qui més qui menys tothom veu i percep corrupteles al seu voltant en el seu dia a dia, tant en l'àmbit privat com professional. "Dir que totes les males pràctiques estan aglutinades en la classe política és fer un discurs maniqueu", apunta Torralba. "Hi ha corrupteles dins de la petita botiga de barri fins a la monarquia. A vegades actuem d'una manera molt maniquea: el ciutadà és pur i el polític brut. Vostè paga l'IVA quan porta el cotxe al mecànic? Té assegurada la dona de fer feines? El ciutadà és molt crític a l'hora de qüestionar les males pràctiques que es donen en el sector polític i bancari, però aplica la mateixa vara de mesurar en les corrupteles que diàriament admet a casa seva o la seva feina?", es pregunta el professor, que al seu torn recorda que a Espanya l'economia submergida està a l'ordre del dia.

Com pot ser, per exemple, que la multinacional del sector de la moda amb més facturació del món sigui una empresa que ha reconegut males pràctiques en el si de l'organització? Com s'explica que partits polítics amb càrrecs acusats i condemnats per pràctiques corruptes segueixin governant el país? Com és possible que els Estats Units hagi escollit un president que en campanya ha reconegut cometre frau fiscal? Fins a quin punt el ciutadà és coresponsable d'allò que passa a la societat? El doctor en Teologia i professor –ja jubilat– de les facultat Blanquerna-URL, Antoni Nello, assenyalava que "d'una banda el ciutadà està desconcertat i desconfia de tot. Però, de l'altra, també és cert que allò que no percep en primera persona tendeix a ignorar-ho. És a dir, el ciutadà és cons-

cient de les males pràctiques d'algunes multinacionals que venen a preus molt raonables, ja que tenen un cost de producció infinitament més baix que el d'aquí. El ciutadà ho sap, però no ho pateix en primera persona i, fins i tot, troba arguments per defensar el que passa". En el cas de la política, "el ciutadà té la impressió que corruptes ho són tots i escull el mal menor. A la vida de qualsevol persona es dona una seqüència lògica: vida-ètica-llei. En aquesta seqüència, el ciutadà està en la fase de la vida: si no hi ha problemes, no vull saber res. A l'Estat li corres-

ANTONI NELLO:

"EL CIUTADÀ TÉ LA IMPRESSIÓ QUE CORRUPTES HO SÓN TOTS I ESCULL EL MAL MENOR. A LA VIDA DE QUALSEVOL PERSONA ES DÓNA UNA SEQÜÈNCIA LÒGICA: VIDA-ÈTICA-LLEI. EN AQUESTA SEQÜÈNCIA, EL CIUTADÀ ESTÀ EN LA FASE DE LA VIDA"

pon forjar consciències crítiques, però li convé?".

Evitar que l'ètica sigui cosmètica

La cerca de la qualitat i l'excel·lència és un altre element motivador per elaborar un codi ètic. A les organitzacions hi ha diferents persones amb interessos diversos i les pròpies creences i costums, de manera que és interessant detectar quins són els valors que inspiren l'empresa, i què s'exigeix als treballadors. En aquest sentit el codi engega cohesió, assenyalava Torralba.

A vegades, però, l'ètica és només maquillatge. "És a dir, fem un codi ètic, el pengem a la web i no canviem

res”, apunta Torralba. “Seguim sense integrar les persones amb discapacitat, per exemple, sense conciliar vida familiar i vida professional, sense tenir en compte el medi ambient, sense introduir criteris perquè hi hagi homes i dones en els llocs de màxima responsabilitat”, afegeix. L'ètica professional a vegades és pura façana. Com acon-

CARLES RUIZ:

“LA PROLIFERACIÓ DE CODIS ÈTICS
ÉS DIRECTAMENT PROPORCIONAL
A LA MALA CONSCIÈNCIA.
SI FÓSSIM UNA SOCIETAT ÈTICA,
NO NECESSITARÍEM CODIS. SI ELS
NECESSITEM ÉS PERQUÈ TENIM
GREUS PROBLEMES”

seguir el compliment dels codis ètics? Els experts apunten a les auditories, les comissions ètiques dels col·legis professionals i les associacions de consumidors.

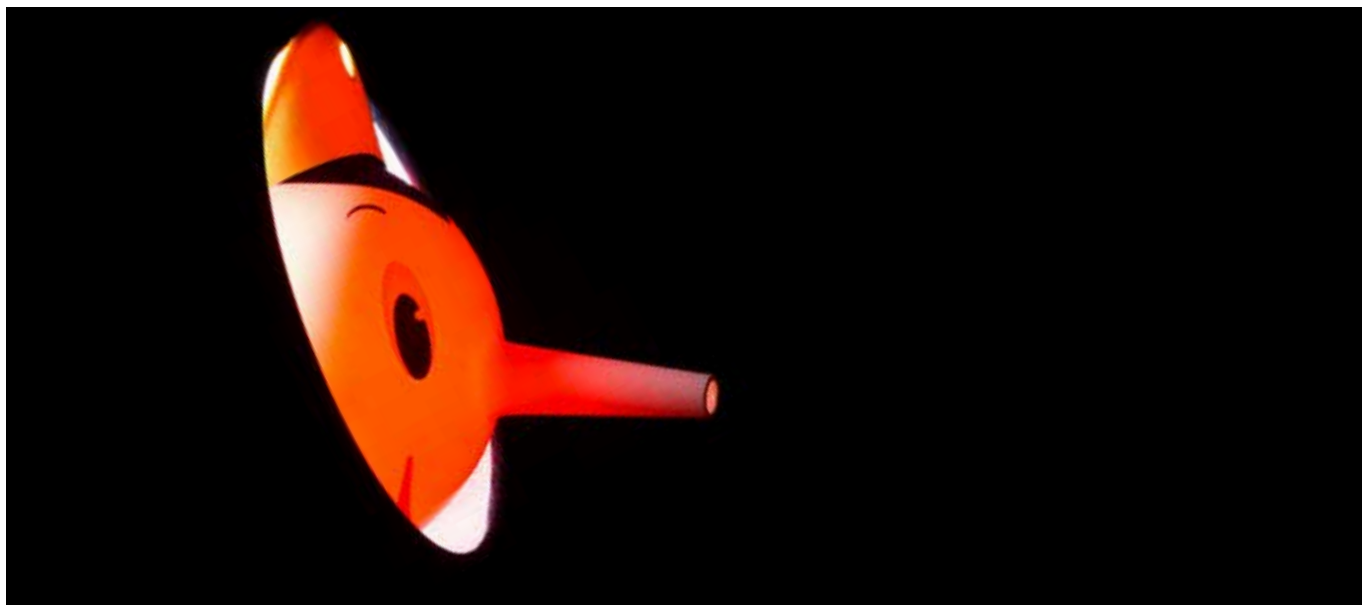
Les auditories ètiques estudien si, després de l'elaboració del codi ètic, les empreses han canviat els processos interns. Han millorat les condicions de treball, han desenvolupat polítiques d'equitat, han pres mesures a favor de la conciliació i l'equitat, per exemple. Les auditories ètiques són freqüents als Estats Units, per exemple, però a Espanya encara no es fan. Esteve, però, tampoc no les troba necessàries, almenys en el context educatiu: “La gent actua millor com més se l'audita o com més confiança s'hi diposita? Els mestres han de percebre confiança i no només control per part de la societat. Quan es dignifica una professió, el professional actua millor. Els aspectes burocràtics donen seguretat en un moment en què patim una greu crisi de valors, però el que cal és treballar

la base del problema. En lloc de fer codis i més codis, cal reflexionar sobre la professió. Com més funcionen la solidaritat i la fraternitat en una comunitat, menys normes calen. En calen moltes quan les coses no funcionen”. El professor en Bioètica de la facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL, Xavier Cardona, tampoc és dels qui pensen que els codis es poden imposar de manera punitiva, “sinó que cal fer-ne una eina intrínseca a l'exercici professional, fer de la pluralitat de principis, dels valors, virtuts dels professionals”, diu. “I aquesta tasca comença en la formació a la Universitat, en la construcció del ser professional”.

El compromís amb l'ètica s'adquireix en el nucli familiar, a l'escola i finalment a la Universitat. “Ser ètic es pot ensenyar, tot i que també hi ha una part que va incorporada amb la persona. Això es pot aprendre a partir del testimoniatge, de l'exemple, del viure-ho, de compartir-ho. El professional ha d'aprendre a mirar”, afegeix Mar Esteve.

Ruiz avala la tesi que la proliferació d'aquest tipus de documents “és directament proporcional a la mala consciència. Si fóssim una societat ètica, no necessitaríem codis ètics. Si els necessitem és perquè tenim greus problemes. Patim una crisi de valors profunda, i això no s'arregla escrivint una sèrie de normes. Si no es compleixen les normes escrites, fer-ne més no soluciona res. Amb això no vull dir que no existeixin: han d'existir, així la ciutadania té una instància on pot apel·lar”.

Les comissions deontològiques del col·legis professionals recullen les queixes ciutadanes davant males praxis professionals. “Cal generar una ciutadania responsable i crítica a la vegada. Que sàpiga quins són els seus deures, però també els seus drets. I això no només es fa amb codis ètics. La ciutadania ha de conèixer que hi ha unes instàncies on reclamar”, diu Nello.

REFLEXIONS SOBRE LA PROFESSIÓ

Altres sectors professionals i altres empreses i institucions també han creat o actualitzat els codis ètics en els darrers anys. El de la Policia de Catalunya entrava en vigor el novembre de 2010, el del Futbol Club Barcelona era aprovat el 4 de juliol de 2016 i el novembre d'aquest mateix any els periodistes actualitzaven el seu per adaptar-lo a l'entorn digital. Els graduats en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport disposen d'un codi de bones pràctiques elaborat pel seu propi col·legi professional, mentre que els futurs mestres, a falta d'un document oficial i consensuat, compten amb un seguit de criteris de bones pràctiques proposat pel Consell Escolar de Catalunya. Infermers, nutricionistes, fisioterapeutes, psicòlegs i logopedes són altres col·lectius professionals que tenen un codi ètic en vigor per regular l'activitat professional. Els col·legis professionals corresponents, amb l'assessorament d'universitats i altres institucions i empreses, són els encarregats d'elaborar aquest tipus de documents.

Els experts que han participat en aquest reportatge reflexionen sobre les especificitats dels codis ètics que regulen l'activitat professional de la qual són especialistes:

Mar Esteve: "Nosaltres tenim un deure respecte a la relació que tenim amb els infants. La relació pedagògica és una relació interpersonal asimètrica. El mestre té més poder, cosa que comporta tenir també més responsabilitat. Tenim el deure d'acompanyar l'infant. Acompanyar-lo en el creixement, en l'aprenentatge, en les experiències vitals. Tenim el deure d'ajudar a desplegar totes les capacitats i potencialitats de l'infant, i també a respectar-lo tal com és. El principi d'educabilitat consisteix a dir que tots els infants són educables i els mestres són els responsables que això sigui possible. I això és un deure també".

Carlos Ruiz: El nou codi ètic dels periodistes, que recentment s'ha actualitzat per adaptar els reptes als quals s'en-

fronta la professió en l'entorn digital, exigeix al periodista dir la veritat; demana que rectifiqui quan comet un error; recrimina el plagi; exigeix no fer servir càmeres ocultes ni amagar-se rere l'anonimat per obtenir informació; blindar el dret de les persones de no donar informació; demana salvaguardar la presumpció d'innocència; assenyala que la immediatesa no és excusa per obviar els principis deontològics i assenyala la necessitat de moderar el comentari en l'entorn digital i no permetre l'anonimat dels usuaris. Tot i així encara resta pendent abordar el principal problema de la premsa: la falta de llibertat dins l'empresa periodística.

Xavier Cardona: "En els codis es reflecteixen els valors de la professió, específicament en el d'infermeria cuidar, tenir cura de la persona en la seva pluridimensionalitat (biopsicosocial i transcendent) a través de la responsabilitat infermera (competència professional, seguretat de les persones i acompanyament en el final de vida), l'autonomia de la persona (donant una informació adequada i el consentiment informat), la intimitat que es reflecteix en la privacitat i la confidencialitat, la justícia social equitativa i el compromís professional amb la professió i amb els col·legues d'altres professions en l'àmbit sanitari amb l'objectiu d'una salut de qualitat a través de l'atenció personalitzada i la recerca".

Antoni Nello: "El món de l'activitat física i l'esport ha agafat una repercussió mediàtica tan gran que necessita una regulació. No només parlem de dopatge dels esportistes, que també, sinó de compravenda de partits de futbol, d'enfrontaments entre aficionats embogits, de països que fan males pràctiques per endur-se medalles olímpiques, etc. Tot això mereix una reflexió. Un codi ètic de l'esport hauria de tenir en compte tots els que tenen un paper en la pràctica esportiva: esportistes, entrenadors, clubs, federacions, polítiques esportives".

EL PROCÉS DE PAU AMB LES FARC: L'ASSOLIMENT DE LA PAU ESQUIVA?

OPINIÓ

**Farid Samir
Benavides
Vanegas**

Professor del
Grau en Relacions
Internacionals de
Blanquerna-URL.
Doctor en Dret, ha
estat viceminis-
tre de Justícia a
Colòmbia

El passat 12 de novembre el govern colombià i el grup guerriller Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia - Exèrcit del Poble FARC - EP van assolir un acord final de pau. En aquest text vull mostrar, de manera molt breu, els antecedents d'aquest procés de pau i els reptes a què s'enfronta Colòmbia amb la firma d'aquests acords.

1. L'amnistia no és la pau

Colòmbia ha viscut enmig de guerres des del moment mateix de les d'independència del segle XIX. Els líders dels actors armats eren membres de les elits i per això es reconeixia una asimetria moral dins del marc d'una asimetria jurídica. Les constitucions polítiques reflectien el nou acord polític entre les elits i per això suposava nous espais o espais renovats per a la participació política. Per això el mecanisme utilitzat per donar fi al conflicte eren el perdó i l'oblit jurídics del passat.

**“COLÒMBIA HA VISCUT
ENMIG DE GUERRES DES
DEL MOMENT MATEIX DE
LES D'INDEPENDÈNCIA DEL
SEGLE XIX”**

Aquest va ser un model que es va repetir en tots els processos de pau del segle XIX i que va arribar fins a les negociacions de la dècada dels noranta del segle passat. Al XIX, les elits solien mobilitzar les seves bases i desmobilitzar-les al seu antull. La dècada dels 20 sorgeix la qüestió social a Colòmbia i es funda el Partit Socialista Colombià, que després es convertiria en el Partit Comunista Colombià. Un nou actor i nous reclams socials apareixen en escena. Això va ser el que les elits no van veure en el procés de pau dels 50 i per això no van aconseguir la desmobilització total de les guerrilles, ja que, si bé el component polític semblava solucionat amb la repartició del poder entre liberals i conservadors, els reclams socials del poble no ho van ser, de manera que molts van continuar en la guerra formant part de les guerrilles liberals

o de les comunistes.

El 1964 les guerrilles liberals de Manuel Marulanda Vélez s'uneixen a les guerrilles comunistes de Jacobo Arenas i és així com sorgeixen les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia FARC. L'EP addicional només s'hi afegeix després de la VII Conferència de l'any 1982, quan les FARC entenen que combaten una guerra com una mena d'exèrcit popular.

La dècada dels 80 se celebren diverses negociacions amb les guerrilles colombianes, entre aquestes l'M-19 i les FARC, i el que s'ofereix a canvi és una llei d'amnistia i indult perquè els guerrillers desmobilitzats es reincorporin a la vida civil i política. Jaime Bateman –líder de l'M-19– insistia que no n'hi havia prou amb l'amnistia sinó que calien transformacions estructurals d'importància perquè es pogués parlar de pau.

El procés va fracassar, ja que el govern de César Gaviria va decidir bombardejar la zona en la qual aparentment hi havia el líder de les FARC. Això va portar la guerrilla a la guerra de nou i va crear una desconfiança en les forces governamentals, no només per aquests bombardejos sinó per l'assassinat de milers de membres de la UP, el partit polític d'esquerra que es va crear per

1967

1987

2007

diversos sectors de l'esquerra democràtica com a resultat d'aquestes negociacions.

2. El desallotjament del Caguán

Caldria esperar fins al govern d'Andrés Pastrana per a un nou procés de pau. En aquesta ocasió amb una guerrilla forta i amb un exèrcit nacional limitat en la seva capacitat de fer front a una guerrilla millor armada i cada vegada més poderosa. Existia en el si de les FARC la convicció que la guerra es podia guanyar i per això la negociació es va agafar més com una oportunitat per enfortir-se militarment i políticament. Els segrestos van continuar i la zona del desallotjament semblava un lloc per fora de la llei. Arran

del segrest d'un congressista del sud de Colòmbia, Pastrana va claudicar davant de les pressions del sector més militarista del govern i va declarar trencat el procés de pau. Alhora, va promoure una reorganització de les Forces Militars a fi de fer front d'una manera efectiva a les FARC.

3. La via militar

La via militar es va imposar com la solució al conflicte armat colombià. Vuit anys de govern d'Álvaro Uribe van deixar un país amb un exèrcit enfortit en termes financers i de suport polític però sense poder imposar-se de ma-

nera decisiva a les FARC. El govern d'Uribe es va caracteritzar per la desmobilització en condicions avantatjoses dels grups paramilitars, amb acusacions de violacions greus als drets humans i amb la impossibilitat d'assolir la pau.

“LA PAU NO S'ASSOLEIX SIMPLEMENT AMB LA FIRMA DELS ACORDS NI AMB LA DESMOBILITZACIÓ DELS GUERRILLERS DE LES FARC”

4. El procés de pau

Juan Manuel Santos començaria negociacions secretes amb les FARC, que van donar com a resultat una agenda de sis punts –terres; drogues; participació política; víctimes; fi del conflicte; i implementació, verificació i referèndum–, en la qual el lema principal era que “res està acordat fins que tot estigui acordat”. L'acord va ser inicialment firmat i sotmès a plebiscit, el qual va ser contrari als interessos del govern nacional, però va ser novament negociat fins a assolir l'acord final el passat 12 de novembre.

5. Els reptes futurs: l'acord no és la pau

La pau no s'assoleix simplement amb la firma dels acords ni amb la desmobilització dels guerrillers de les FARC. Dins dels reptes de la pau hi ha els següents: garantir la vida dels desmobilitzats i el lliure accés a la participació política; implementar de manera efectiva les reformes a l'accés a la terra a fi d'eliminar la desigualtat existent al camp; reformar el sistema polític colombià a fi d'eliminar la corrupció; garantir l'accés a un Estat social per a aquelles persones que resideixen en territoris on es conrea la coca, a fi d'evitar que siguin víctimes de la resembra i polítiques repressives d'eradicació; garantir que els grups tradicionalment exclosos –com les dones i la població LGBTI– no vegin afectats els seus drets, que són producte de les lluites socials, com a conseqüència de la implementació dels acords i combatre el crim organitzat i enfortir l'Estat en aquelles zones en les quals la seva fragilitat permet l'aparició de grups de criminalitat organitzada.

LA NECESSITAT DE TRANSFORMACIÓ DE L'EDUCACIÓ

OPINIÓ

Dr. Josep Gallifa

Degà de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna-URL

Ja el 1996 la UNESCO, a través de l'Informe Delors, encarregat per Federico Mayor Zaragoza, va proposar que els objectius de l'educació eren més amplis del que s'havia suposat i que s'havia d'incloure, a més a més de l'aprendre a conèixer, l'aprendre a fer, l'aprendre a viure junts i amb els altres i l'aprendre a ser. Des de llavors diversos organismes internacionals, com l'OCDE o la mateixa UNESCO, no han deixat d'assenyalar la rellevància de la necessitat de transformació de l'educació. Aquesta necessitat s'ha fet palesa també des del món educatiu i a tot arreu: en els diferents sistemes educatius i en la major part d'institucions educatives de tot el món. De manera molt significativa a Catalunya

tiu, aprendre amb la tecnologia, la relació escola-família, l'aprenentatge servei a la comunitat, els enfocaments basats en reptes o en recerca, o també que l'avaluació sigui formativa i tingui el sentit de proporcionar un *feedback* a l'aprenentatge. També en conseqüència hi ha canvis en com van essent els espais per a l'aprenentatge. Així, l'espai convencional de guix i pissarra i pupitres va deixant lloc a aules més semblants als entorns laborals futurs: laboratoris, espais cooperatius i espais flexibles a fi de facilitar les diferents modalitats d'aprenentatge.

En aquests nous espais estan canviant també les metodologies: s'implementen models d'educació basada en competències, l'aprenentatge invertit (es treballa prèviament un contingut per part dels alumnes per exposar-lo després al grup), la *gamificació* que suposa transformar les situacions d'aprenentatge en jocs, l'aprenentatge basat en el disseny (on es reprodueixen situacions de creació i validació de productes reals), l'aprenentatge basat en reptes o l'aprenentatge vivencial. Així doncs, aprendre té una nova narrativa i representació: com diu la professora Mar Esteve, aprendre s'ha d'entendre com una aventura.

Els canvis estan també en l'avaluació, cosa que comporta aplicar noves tècniques: rúbriques per enregistrar més qualitativament el progrés, portafolis per acumular evidències d'aprenentatge, mapes conceptuals i diferents formes visuals i conceptuals de representar el coneixement, solució de problemes autèntics, autoavaluació, etc.

Perquè el canvi, més que a assolir continguts, està enfocat a l'adquisició de competències. El millor coneixement del cervell i l'avenç de les neurociències o la recerca sobre les intel·ligències múltiples, porten al nou enfocament com-

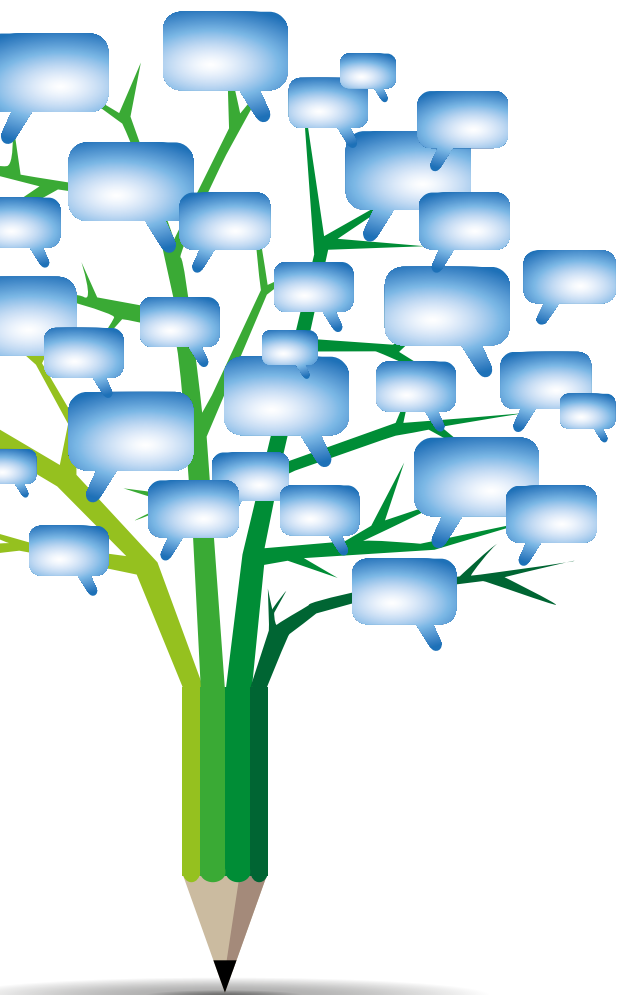

“EL MILLOR CONEIXEMENT DEL CERVELL I L'AVENÇ DE LES NEUROCIÈNCIES O LA RECERCA SOBRE LES INTEL·LIGÈNCIES MÚLTIPLES, PORTEN AL NOU ENFOCAMENT COMPETENCIAL”

moltes institucions estan molt avançades en aquest camí. Presentem alguns dels escenaris de canvi que estan influint i en els quals es fonamenta aquesta necessitat de transformació.

En primer lloc hi ha avui un millor coneixement de com s'aprèn. El Consell d'Europa, en un conegut informe recent, proposa els set principis de l'aprenentatge, que són: posar l'aprenent al centre de l'educació, la natura social de l'aprenentatge, que les emocions són essencials per aprendre, que s'han de reconèixer les diferències individuals, que s'han d'incloure tots els estudiants, que s'ha d'avaluar en funció de l'aprenentatge i que cal construir connexions amb la comunitat i amb el món. Per altra banda també es coneix millor com funciona la motivació en el moment d'aprendre. Entre altres factors són essencials conèixer el sentit i el propòsit del que s'aprèn, que s'aprèn millor des d'emocions positives i que és de gran ajuda aprendre en equip.

Aquests coneixements han portat a canviar els entorns d'aprenentatge a les aules. Així pren més importància l'aprenentatge coopera-

petencial, donant importància també a les capacitats creatives i personals. Les competències que es necessitaran són de tres tipus: fonamentals: requisits bàsics sobre els quals construir. Transferibles: adaptables a diferents entorns laborals, on hi ha les denominades *soft skills*, per contraposició a les competències convencionals o *hard skills*. Finalment les tècniques i professionals: competències específiques d'una feina o professió. Totes són rellevants en educació. Howard Gardner, en rebre el Doctorat Honoris Causa de la URL, va exposar com, a més de competent, no es pot ser un bon professional si no s'és també una bona persona. Això fa referència a la dimensió ètica i també a la intel·ligència espiritual, que recull el llegat de les tradicions sapiencials i religioses.

No cal dir que aquests canvis comporten canvis en la formació del professorat. António Nó-

voa, en una conferència a Blanquerna, va parlar d'isomorfisme pedagògic, és a dir, de la necessitat que els alumnes aprenguin com hauran d'ensenyar en el futur, repte que han assumit ja les institucions de formació del professorat més innovadores. Això sens dubte passa, entre altres coses, per treballar en equip i aplicar les noves metodologies d'ensenyament aprenentatge: *coteaching*, combinació d'escenaris presencials i virtuals i introduir en la formació tot el conjunt de canvis que hem descrit.

Aquests canvis són el reflex dels que es produiran també en la mateixa societat en els propers anys: es desenvoluparan màquines i sistemes intel·ligents, hi haurà més longevitat, hi haurà una gran presència i desenvolupament del món computacional, unes organitzacions superestructurades, un món globalment connectat amb una ciutadania global, una nova ecologia i una nova comunicació. Això farà aparèixer noves professions i prendran més i més rellevància les professions de servei a les persones. També hi ha, ja avui mateix, canvis generacionals molt notables i una necessitat per part de totes les generacions d'aprendre al llarg de tot el cicle vital.

Aprendre ha esdevingut la primera prioritat de les societats avançades. Paulo Freire va dir que l'educació no canvia el món, però canvia les persones que sí que canvien el món. John Dewey, per la seva banda, va manifestar que l'educació no és una preparació per a la vida sinó que

“PAULO FREIRE VA DIR QUE L'EDUCACIÓ NO CANVIA EL MÓN, PERÒ CANVIA LES PERSONES QUE SÍ QUE CANVIEN EL MÓN”

l'educació és vida en si mateixa. Es tracta, doncs, també d'un canvi de sensibilitat. Com Octavi Fullat, premi Blanquerna Educació, pensem que més enllà de les preocupacions per l'eficàcia de l'aprenentatge, l'autèntica educació ha d'alliberar, obrint el món extraordinari de la consciència. No hi ha per tant autèntica transformació sense uns bons fonaments. El propòsit de la transformació no pot ser sinó l'educació integral de la persona.

INNOVACIÓ EDUCATIVA

Tres experts conversen sobre què implica la innovació educativa en el segle XXI, un fenomen global

Fotografies:
Pere Virgili

Assistim, des de fa un temps, a una allau d'informació sobre experiències innovadores a l'escola. Quin és l'abast del canvi? Cap a on ha d'anar i qui l'ha de gestionar? *La Revista de Blanquerna* ha reunit tres experts que aporten una llarga experiència en l'àmbit educatiu per conversar sobre aquests aspectes. El Dr. Joan Mateo, catedràtic de la UB, expert en mètodes d'investigació i diagnòstic en educació, és actualment president del Consell superior d'avaluació del sistema educatiu. El Dr. Lluís Font, pedagog, és professor de Blanquerna-URL i president del Consell Escolar de Catalunya. I la Dra. Anna Pagès, que condueix aquesta conversa, és professora de Filosofia i Teoria de l'Educació a Blanquerna-URL i profesora del màster universitari en Lideratge de la innovació pedagògica i direcció de centres educatius de Blanquerna-URL.

Anna Pagès: Com veieu vosaltres aquest *boom* d'innovació educativa a les escoles, i com es pot integrar en una perspectiva general de política educativa?

Joan Mateo: La innovació, tal com està plantejada en termes internacionals, és un moviment molt interessant, perquè la transformació de l'escola per adaptar-la a la necessitat del segle XXI requereix un nivell profund de canvi de paradigma de tot el sistema educatiu. I la unitat on es produeix el canvi és l'escola. I si el sistema educatiu s'ha de transformar en profunditat, ha de començar perquè aquesta unitat fonamental que és l'escola també canviï i, per tant, cal saber innovar. Però aquesta innovació no pot ser un producte individual de cada escola sinó que ha de ser un producte mancomunat, és a dir, les escoles s'han d'enxarxar entre si i compartir pràctiques innovadores, però també han de tenir l'acompanyament i complicitat de l'Administració, perquè avui dia una escola no té la massa crítica suficient per poder establir els eixos fonamentals sobre els quals ha de funcionar la innovació. La idea de la innovació és una idea encisadora i necessària, però de cap de les maneres

reproduïrem els models del segle XX, sinó que hem de retrobar nous models, i això requereix un esforç de tota la comunitat tan potent que o ens hi comprometem i impliquem tots plegats o podem prendre mal.

Lluís Font: Sí, jo crec que podem destriar el blat de la palla. Alguns d'aquests projectes innovadors i aquestes praxis transformadores mereixen ser elevats a categoria i, per tant, esdevenen un referent, s'ha comprovat que són un bon exemple. Altres, en canvi, tenen un caràcter tan local que són respectables i serveixen per donar sentit a l'activitat professional d'alguns, però han de quedar aquí. I, finalment, n'hi ha d'altres que són terrenys infèrtils i, per tant, és bo compartir la idea que per aquí és millor no avançar perquè no dóna bons resultats. Aquest procés reflexiu, participatiu i lúcid que hem de compartir persegueix, precisament, aquest objectiu. Perquè ens trobem que l'ecosistema educatiu està en ebullició.

A.P.: Una ebullició que té uns antecedents...

Ll.F.: Exacte. A principis del segle XX va haver-hi un moment de gran ebullició que va quallar en el Patronat Escolar de Barcelona, la tasca de la Mancomunitat de Catalunya, l'Escola Industrial, la Mútua Escolar Blanquerna i tantes altres experiències innovadores. El final de la Guerra Civil ho atura en sec. Als anys 60, un grup de mestres inquiets intenten recuperar aquest esperit, rellegeixen Montessori, Decroly i Freinet, i esdevenen la baula que connecta aquell primer moment d'ebullició amb l'actualitat. En aquest segon moment d'ebullició personalitats com Pere Darder, Teresa Codina, Maria Rúbies o Pilar Benejam creen noves escoles i renoven algunes de les existents. Constitueixen la institució Rosa Sensat com a punt d'encontre. Preparen el terreny perquè l'escola catalana eviti la fractura del país per qüestions de llengua i, més endavant, aculli i integri exitosament l'allau de nouvinguts. I hi ha un tercer moment d'ebullició que és l'actual. Es percep perquè la ciutadania està inquieta i interessada en temes educatius. Hem de posar tota la intel·ligència al servei dels projectes educatius, perquè la innovació ha de ser sistèmica en el sentit que tothom se'n beneficia, però no tothom ha de transformar la seva praxi. Ha d'haver-hi un plantejament reflexiu i estratègic, i preguntar-nos si allò que fem dóna resposta a les necessitats educatives dels nostres alumnes i és fidel a la missió que tenim encomanada. I, si no ho és, també ens hem de preguntar, d'acord amb les nostres arrels, com fem un *aggiornamento* i donem respostes noves a situacions emergents.

JOAN MATEO:
“AVUI L'ESCOLA
HA DE DONAR A
L'ALUMNE CAPACITAT
ESTRATÈGICA PERQUÈ
GESTIONI BÉ LA
INFORMACIÓ I
ELS PROCESSOS
DE TRANSFORMACIÓ
EN CONEIXEMENT”

A.P.: Veig que tots dos feu una valoració diferent del pas-sat històric. En Joan ha insistit que no es poden repro-
duir els models del segle XX i en Lluís, en canvi, ha
parlat de les arrels i de la importància de connectar-hi
per plantejar-nos l'avui. A l'època de la República es
deia la frase “el mestre ha de ser el primer ciutadà”.
Perquè era una època en què tothom creia fermament
que l'educació podia regenerar el teixit social.

L.I.F.: I el Noucentisme deia “construïm el país des de
l'escola”. Jo crec que aquest és un pòsit que existeix
però, com diu en Joan Mateo, el segle XXI té unes
característiques molt diferents i, per tant, no es tracta
simplement de treure la pols a aquells que van ser els
nostres referents. El que vull dir és que el moment
d'ebullició d'ara no sorgeix com un bolet sinó que hi
ha uns precedents i uns processos que ho expliquen.
Però la societat ha canviat tant, i Internet ha tingut
tal impacte, que entenc que no es tracta purament
d'actualitzar el pensament dels referents sinó de do-
nar respostes coherents a situacions noves.

J.M.: El problema que tenim és que hi ha molta gent que
confon transformació i innovació amb la litúrgia que
hi ha al voltant d'aquest tema. I col·loquen els valors
d'allò que fan, no en els elements de profunditat, sinó
exclusivament en allò que es visualitza. I és això el
que d'alguna manera demano a l'escola i al sistema
educatiu: que no es confongui innovació amb litúr-
gia, i que es visqui un procés de reflexió i interpreta-
ció sobre com aquesta litúrgia ha de donar servei al
moment actual.

A.P.: Tots dos doneu per suposat que s'ha de transformar
l'escola. Per què ho hem de fer? Quins són els reptes
actuals que ens obliguen a sumar-nos a aquest movi-
ment general?

J.M.: El problema que té l'escola, i també la universitat,
és pensar que al segle XXI encara són elles les que
disposen de tots els elements per traslladar el coneixement i, inclús, l'educació. Avui la qüestió és molt
més holística, molt més global. L'escola no és l'agent
únic i necessari que trasllada la formació i la informa-
ció a l'alumne. L'escola, com a escenari educatiu, ha
de passar de ser la gran instructora a ser l'agent que
facilita i que s'estableix com a element nuclear per
gestionar tots aquests àmbits formatius. En Lluís par-
lava d'Internet, per exemple. Queda algú que no s'ha-
gi adonat de la importància que té Internet en aquest
moment com a element formatiu modern?

A.P.: Saben com buscar, però això no vol dir necessària-
ment que trobin el que busquen.

J.M.: Per això dic que la funció de l'escola canvia. Abans
es dedicava a proveir d'informació l'alumne. Avui li
ha de donar capacitat estratègica perquè gestioni bé
la informació i els processos de transformació en co-
neixement.

A.P.: És un problema de gestió de la informació o és un
problema d'interpretació i de filtre hermenèutic? És
a dir, quina diferència hi hauria entre un mestre que
ajuda l'alumne a gestionar la informació i un robot
social que té atribuïdes les funcions per gestionar la
informació?

J.M.: És que gestió implica també reflexió i interpretació.
La gestió no es redueix simplement a l'àmbit de la cer-
ca, avui en dia la gestió té caràcter estratègic i engloba
des de la cerca de la informació fins a llegir-la i inter-
pretar-la o saber incorporar-la a les pròpies vivències
personals i transferir-la a àmbits múltiples. Els mestres
actuals han de començar a pensar que aquesta és la

ANNA PAGÈS:

“EN UNA SOCIETAT TRADICIONAL EL SABER EDUCATIU QUEDAVA MÉS CIRCUMSCRIT A UNA SÈRIE D'ESPAIS I TEMPS, ERA MÉS SENZILL TROBAR LES VIES D'ACCÉS”

seva tasca fonamental. I és per a això que s'ha de preparar el professor actual i el context escolar. Situo la transformació de l'escola, primer, en l'escenari. L'escenari modifica el rol de tots els agents que hi conviuen i, per tant, la formació del professor s'ha de transformar també completament. En segon lloc, la transformació també passa pels tempos. Abans la formació es produïa en temps real, avui dia es pot fer en qualsevol moment del dia. També s'ha de saber extraure del context tota la riquesa formativa. Això abans no calia, i avui dia és fonamental. I, finalment les escoles ja no s'han de concebre com una unitat sinó com un nòdul dins d'una xarxa de coneixement. Cal una mirada més global i més interaccionada i això obliga a plantejar la innovació des d'uns eixos absolutament diferents d'aquells que es van plantejar fa 100 anys.

L.I.F.: Tornant al tema de la cerca de la informació, Matelart diu que la via d'accés no resulta innòcua. És a dir, segons la manera com accedim al coneixement, prefigurem la pròpia capacitat de comprendre'l i assimilar-lo. I hauríem de mesurar aquestes noves formes d'accedir-hi via Internet, la tecnologia o els mitjans, per saber què suposen en l'estructura cognitiva dels estudiants i quins valors afaïçonen. Abans teníem molt dimensionat l'accés al coneixement a través de la figura del mestre, que tenia un caràcter educatiu acompanyador, i ara l'escenari és diferent, més tecnològic, més tecnocràtic, més fred de vegades i més càlid unes altres, aparentment més objectiu –però no està clar que sempre ho sigui–... Hauríem de mesurar què significa aquest accés al coneixement per una via diferent que no és el tu a tu. I és un aspecte que em preocupa perquè no sabem l'impacte que tindrà en l'estructura mental i en els valors de la ciutadania. Jo crec, a més, que el moment de la innovació no és només educatiu sinó estructural. Hem d'innovar a l'hora de trobar

solucions als problemes que presenta el nostre país. Quan parlem d'innovació i escola, de vegades tinc la sensació que som tres pantalles enrere. Ens preguntem com podem aconseguir que els pares vinguin a les reunions que organitzen les escoles i, potser, el que ens hauríem de preguntar és com articular un projecte educatiu que uneixi un conjunt d'institucions, amb la família exercint un rol principal, per afavorir l'èxit educatiu dels alumnes. La divisió clàssica d'allò que pertoca a cadascú ja no resulta tan evident, i hem d'intentar entendre la complementarietat de funcions, mirant que tothom s'impliqui en el projecte.

A.P.: Hi ha un problema amb el saber educatiu: com és, on és i com ens hi relacionem. En una societat tradicional, quedava més circumscrit a una sèrie d'espais i temps i, per tant, era més senzill trobar les vies d'accés. Davant la complexitat actual, quines coses serien essencials per a les persones que som a primera fila de l'educació i tenim un contracte amb l'estudiant?

L.I.F.: Jo rescataria diverses coses. Una és l'accés directe a les fonts del coneixement. Hem de posar a l'abast dels nostres estudiants directament les obres. L'aventura de llegir una novel·la o un assaig, de recrear-lo i després compartir-lo, és única, ningú no la pot fer per tu. Hem de facilitar l'accés directe als grans llibres, les pel·lícules més rellevants, les òperes, les sèries de televisió, les obres de teatre i els museus més emblemàtics per part dels estudiants. Fer un canó cultural. Un contacte directe amb el saber i la cultura i un procés personal de reflexió, interacció i de compartir amb els altres. Crec que els espais educatius han de fer possible compartir les lectures fetes en un àmbit personal i poder exposar què n'ha obtingut cadascú. L'altre aspecte que considero essencial és la formació de la personalitat, del caràcter i de la solidesa del ser.

LLUÍS FONT:

“EL DEBAT ENTRE CONEIXEMENTS I COMPETÈNCIES ÉS FICTICI: NO HI HA UN TREBALL AMB COMPETÈNCIA SI NO ES BASA EN UNS CONEIXEMENTS, LA BASE DELS CONTINGUTS INTEL·LECTUALS HI HA DE SER”

En un món que canvia tan vertiginosament, on tot sempre és una mica volàtil, la solidesa de les persones és fonamental. I això no vol dir estalviar als joves els problemes sinó aprendre a desplegar els propis actius i la resiliència. I també és important la formació en valors, aquesta capacitat de tenir unes conviccions que siguin sòlides i que articulïn una manera de fer i de ser. Cal també una certa empatia en la relació amb els altres, i un domini dels conceptes intel·lectuals elementals, que són els que estableixen la base per seguir aprenent després. Crec que aquest debat entre coneixements i competències és fictici: no hi ha un treball amb competència si no es basa en uns coneixements, la base dels continguts intel·lectuals hi ha de ser. Per tant, s'ha de decidir quins són els coneixements rellevants per poder treballar amb competències i desenvolupar el talent de cadascú.

A.P.: Digues alguna d'aquestes conviccions.

Ll.F.: La importància de la persona, que no és un mitjà sinó una finalitat en si mateixa. Els valors de respecte, de solidaritat i de justícia. També la idea que allò que és comú, és de tots i s'ha de preservar. Un esperit republicà seria molt important, no tant des del punt de vista polític, com de servidors de la *res publica*, d'aprendre que estem obligats a tenir cura d'allò que és comú i a acceptar les renúncies que això suposa. Protegir l'espai públic, en comptes de considerar que, per ser públic, tot és permès. Recuperar els valors de ciutadania.

A.P.: Més un republicanisme que un liberalisme?

Ll.F.: Les dues coses. No tenen per què ser excloents. Nosaltres oferim als nouvinguts un contracte de ciutadania basat en valors republicans i en l'esperit liberal i democràtic d'allò que significa viure en un país

avançat i amb igualtat d'oportunitats. I això és molt important, i cal desenvolupar-ho i cal que ens ho creiem, perquè aquest és el vincle que ens permetrà viure units a tots aquells que provenim de cultures diferents. I la catalanitat, amb aquest sentit d'identitat que relliga, és el nexa que ens vincula. Però tot ha d'estar fonamentat en aquests valors i no només els hem d'enunciar sinó que els hem de practicar i educar.

J.M.: Jo crec que la gran diferència d'ara respecte de moments anteriors és en com ens relacionem amb el saber i com aquest s'incorpora. Avui dia l'aprenentatge ha adquirit una nova dimensió. És impossible ser competent sense tenir continguts i coneixements, però la competència alhora incorpora aquesta mirada reflexiva sobre com la persona ha après allò. Perquè s'ha constituït amb l'objectiu més important de l'aprenentatge. Fa poc vam estar amb la consellera a Califòrnia, assistint al Symposium de Google for Education, i vam tenir l'oportunitat de visitar escoles innovadores. Al final, vaig observar que els tres eixos d'aprenentatge que feien servir eren, en primer lloc, la personalització, és a dir, en aquests moments no podem parlar d'inclusió en un sentit ampli si no personalitzem l'aprenentatge. D'altra banda, i juntament amb aquest primer eix, hi ha l'aprenentatge col·laboratiu. I això es tradueix a aprendre a veure les coses des de mirades diferents. Col·laborant amb els altres, s'apren quines mirades tenen. I, finalment el tercer eix que col·locaven era la socialització de l'aprenentatge, i aquí el professor té una tasca fonamental. Els estudiants no tan sols aprenen de forma personal i no tan sols col·laboren entre ells sinó que, a més, es posa en comú i se socialitza allò après, i aquí el paper del professor incorpora les emocions, els valors i tot el propi aprenentatge.

A.P.: Aquests factors són naturalment transferibles a les nostres escoles?

J.M.: Totalment, com a elements bàsics de la innovació. Quan algú analitza els moviments innovadors, veu que el problema és que tendeixen a posar l'èmfasi en algun d'aquests aspectes. Alguns innoven perquè incorporen tota la digitalització i imiten les altres característiques, altres innoven amb el bagatge col·laboratiu, i d'altres amb la qüestió social. En canvi, allà tenien clar que era un procés simultani i aquest, de fet, respon al pensament actual quàntic, és a dir, que els processos es produeixen simultàniament. Ells intenten assumir aquesta mirada quàntica sobre l'aprenentatge situant els tres temes com a eixos i per això s'ha d'introduir el pensament estratègic dins de l'escola.

A.P.: Lligueu la innovació com a experiència, com a moviment social, entenent per social tot allò que s'inclou més enllà de l'escola, amb una idea de globalització. Tota bona innovació hauria de poder ser globalitzada i poder-se aplicar a altres contextos i tradicions culturals. Podríem dir que el fet que una innovació sigui

transferible a nivell global és molt important per dir que es produeix una bona innovació?

J.M.: No vaig veure cap escola innovadora als Estats Units que fos aliena a coses que fem aquí. Ho dic perquè és una realitat diferent i distant però que, des del punt de vista educatiu, és molt similar. Quan jo veia les seves experiències deia "això ho he vist a l'escola dels jesuïtes de tal lloc; això ho he vist a l'escola pública de tal lloc", perquè cada cop costa més arribar a un país, sigui el que sigui, i sentir-te sorprès per una innovació educativa.

JOAN MATEO:

"NO VAIG VEURE CAP ESCOLA INNOVADORA ALS ESTATS UNITS QUE FOS ALIENA A COSES QUE FEM AQUÍ. ÉS UNA REALITAT DIFERENT I DISTANT PERÒ, DES DEL PUNT DE VISTA EDUCATIU, ÉS MOLT SIMILAR"

A.P.: Tot això aplicat a Occident només?

J.M.: Sí, però fixa't que tots els països d'Orient que tenen èxit als exàmens PISA són aquells que porten a l'extrem els principis d'Occident i que han renunciat a gran part dels seus principis. Per què té tant èxit Corea del Sud o Singapur? Perquè han portat a l'extrem el model liberal desenvolupat a Occident. Allà tenen dictadures o semidictadures que obliguen a aplicar sense cap mena de fre ni d'escrúpols els moviments occidentals. En aquelles escoles veuràs el mateix que aquí però portat a l'extrem. Hi ha un llibre molt interessant d'Amanda Ripley, que se li va ocórrer la gran idea d'enviar quatre dels seus alumnes nord-americans a quatre països que havien obtingut puntuacions altíssimes als

LLUÍS FONT:

“EL MESTRE HA D'EXERCIR UN MESTRATGE INTEL·LECTUAL, AJUDANT ELS ESTUDIANTS A DESCOBRIR-SE A SI MATEIXOS, A OBRIR ELS ULLS A LA REALITAT. HEM DE FORJAR PERSONALITATS SÒLIDES I LLIURES”

PISA: Finlàndia, Polònia, Corea del Sud i la Xina. Un d'aquests estudiants va haver de rebre tractament psiquiàtric. A l'escola de Finlàndia es van quedar sorpresos del gran nivell d'implicació que tenien els pares en el procés educatiu del seu fill. Una gran diferència entre EUA i Finlàndia és que els primers tenien tota mena de recursos digitals i els segons encara treballaven amb guix i pissarra, però els pares de Finlàndia es creien el seu model educatiu i els pares dels Estats Units no se'l creien. A Corea del Sud, ningú creia en l'educació però tots estaven convençuts que les proves finals de l'educació eren tan importants que si els seus fills no les superaven estaven totalment acabats per seguir progressant en la societat i per això sotmetien els seus fills a 6 o 7 hores extra de formació telemàtica després de l'escola. Quan vas mirant diferents països vas veient models que de certa forma t'hi sents reconegut. Per què ha vingut la innovació a tot Espanya i, concretament, amb molta força a Catalunya? Algú pensa què és una cosa únicament interna nostra? Qui és el pare d'aquest tema? Que algú es pensa que l'invent de les competències és nostre? La innovació a nivell mundial ha vingut per quedar-se. Ha vingut perquè hi ha un moviment que té clar que o el sistema

educatiu fa una transformació amb profunditat o el sistema educatiu deixarà de donar resposta a les necessitats que té avui en dia la societat i si l'escola no ho dona ho donarà algú altre. Segur que heu sentit a parlar de moviments com el del *home schooling*. Aquest moviment posa en dubte la tasca de l'escola i la volen substituir per la tasca dels pares. Vivim aquests tipus de moviments que posen en dubte la capacitat de les institucions clàssiques a educar i vol dir que tenen un punt de raó; com que veuen que no satisfem la realitat de la societat actual, pensen a substituir-nos. Però no s'adonen que això genera forats o, més ben dit, precipcis pels quals podem caure si deixem en mans dels particulars allò que correspon a una responsabilitat i competència de caràcter social.

A.P.: Lligant amb aquesta qüestió, volia preguntar-vos pels mestres. Nosaltres, aquest quadrimestre, amb el grup d'anglès de primària, hem treballat un text de Bertrand Russell que es diu *The Functions of a Teacher*. En aquest text, que va ser escrit després de la Segona Guerra Mundial als anys 40, Russell insisteix molt en el problema de la burocratització del sistema escolar i en la necessitat de preservar la llibertat i la independència intel·lectual del mestre. Volia preguntar-vos de quina manera creieu que avui en dia es preserva i s'intenta reactualitzar aquesta idea de Russell. Ell diu “al final el mestre acaba essent una persona contractada que reproduceix el que li toca. El mestre hauria d'evitar ser tan sols un funcionari contractat per parlar en nom del director de l'escola o de l'administració pública que li ensenya a dir el que ha de dir i com ho ha de dir”. Vol-dria preguntar-vos sobre aquest punt. Com ho veieu vosaltres?

Ll.F.: Jo utilitzaria la paraula catalana *mestratge*. El mestre ha d'exercir un mestratge amb tot el que això suposa. Un mestratge intel·lectual, ajudant els estudiants a descobrir-se a si mateixos, a obrir els ulls a la realitat. Jo crec que hem de forjar personalitats sòlides i lliures. Això no s'aconsegueix únicament amb didàctiques i pedagogia, sinó amb una educació i formació de la persona. Cada alumne presenta unes característiques i unes necessitats, viuran en uns contextos socials i culturals. El mestre ha de ser capaç d'analitzar i ser lúcida per donar resposta a aquestes necessitats des de la funció educativa, exercint el verdader mestratge.

J.M.: Jo crec que el que importa més no és tant el mestre sinó l'equip docent perquè això permet comparar característiques diferencials. Davant d'un projecte

educatiu concret, la selecció de l'equip professional que tirarà endavant el projecte ha de garantir-ne la viabilitat. La formació que rep el mestre a les facultats d'educació s'ha de pensar, com tots els altres professionals, en formació continuada; és a dir, si jo estic en una escola concreta i aquí necessito unes característiques concretes, o les tinc i les mantinc actualitzades o les haig d'adquirir. El mestre, per sobre de tot, ha de ser persona, ha de tenir un sentit de saber i un sentiment moral, juntament amb una formació de fons, i això és el més important que pot donar una facultat d'educació. Hem de pensar que es tracta d'un procés de professionalització del professor que va veient les seves mancances i és aleshores quan comença el procés d'aprenentatge continuat.

A.P.: Hi ha una frase d'Aristòtil que diu que la prudència no es pot ensenyar. En canvi, sí que es pot saber què és i ho sabem "perquè hem conegut Pèricles", és a dir, algú que és prudent i per això sabem què és la prudència encara que no ens l'hagin ensenyada. Jo aplico aquesta frase en la meva pràctica quotidiana amb gent que està en formació per esdevenir mestre perquè sí que veig que és molt important fer-los reviure l'experiència escolar que ells han tingut per adonar-se quines coses s'han de modular, modificar i matisar per millorar l'experiència que ells han rebut. Per tant, totes les activitats que nosaltres fem amb ells a la facultat, propostes d'activitats didàctiques, d'avaluació, la manera d'estar a classe, el treball amb els altres, etc. Implica que ells se situïn en la tessitura de com es traslladaria això a l'escola. Aquest és un element certament a tenir en compte.

JOAN MATEO:

"EN EL MARC DE LA FACULTAT S'HA DE TREBALLAR EL QUE S'ENSENYA I S'HAN DE CREAR ESPAIS D'OPORTUNITATS PER DESENVOLUPAR EL QUE S'APRÈN. PER AIXÒ ÉS IMPORTANT EL MIR"

J.M.: A la nostra vida formativa hi ha coses que s'ensenyen i coses que s'aprenen. Per exemple, les matemàtiques jo les puc ensenyar; en canvi, ser persona ho haig d'aprendre. En el marc de la facultat s'ha de treballar el que se ensenya i s'han de crear espais d'oportunitats per desenvolupar el que s'aprèn. Per això és important el MIR, perquè hi ha certs estudis que, atès que el més important és la pràctica professionalitzadora com el metge o com el mestre, les coses s'aprenen a partir de la pràctica professional. D'aquí la importància que el mestre, des d'un inici, tingui l'equip de professors al seu costat que l'observin i vegin el potencial d'aprenentatge que té aquella persona si és per aprendre a ser persona, per ser empàtic amb els alumnes, o perquè no ho és i en aquest cas se li hauria d'aconsellar plantejar-se la seva idoneïtat per fer la feina de mestre. Amb altres carreres de caràcter més científic o cerebral la part de pràctica professionalitzadora té un pes molt inferior i és simplement una continuïtat del seu propi pensament científic. És tan seriosa la tasca del mestre que no podem deixar que una persona accedeixi al món professional sense aquesta formació. D'aquí la importància de la transformació del model de formació de les facultats d'educació.

Investigadors

Les noves tecnologies han transformat radicalment la nostra manera d'entendre el món. No hi ha àmbit que no n'hagi quedat sacsejat: la medicina, l'economia, l'educació, la comunicació... Les nostres percepcions sobre les seves conseqüències encara no han estat prou contrastades empíricament o bé s'enfronten a molts prejudicis. Així, doncs, s'obre tot un camp a recórrer per a la recerca científica.

“A LES XARXES ES CONFON, A VEGADES, EL VALOR DE LES EMOCIONS AMB L'ESPECTACLE DE L'EMOTIVITAT”

Entrevista a la Dra. Sue Aran, investigadora de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna-URL

Text: Francesc Viadel
Fotografies: Esperanza Maestro

Aquest, el de l'impacte de les noves tecnologies en la societat i, concretament, en l'àmbit de la comunicació, és només un dels molts centres d'interès de la professora de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals i investigadora Sue Aran Ramspott (Barcelona, 1965). Aran és llicenciada en Filologia Hispànica (UAB), doctora en Comunicació Audiovisual (URL) i màster en Comunicació Audiovisual i Publicitària (UAB) i en Producció en Cinema i Televisió (UPC). Després de treballar en televisió, publicitat i cinema, la seva recerca en l'àmbit de la comunicació es va iniciar amb l'estudi de la interpretació dels infants de la violència en la ficció televisiva, guardonat amb el Primer Premi a la recerca en comunicació (CAC, 2009). Aquesta temàtica va ser com a punt de partida del primer grup de recerca de la Facultat de Comunicació, *Violència i televisió*. Ha estudiat també la representació de l'amor en les sèries de ficció televisiva i la seva relació amb la percepció de les relacions amoroses entre el jovent. Especialista en Media Literacy, en aquests moments lidera un equip de recerca sobre la plataforma Youtube i els valors aspiracionals amb què poden identificar-se els adolescents. Actualment és també membre del grup de recerca DIGILAB, *Strategy, Media and Regulation* de la Facultat de Comunicació.

El psiquiatre alemany Manfred Spitzer comentava recentment en una entrevista al diari *La Vanguardia* que els aparells tecnològics endarrerien la maduració dels nens i dels adolescents i n'impedien la concentració i l'aprenentatge. Tothom no pensa igual, però. Amb aquest qüestió sembla que passa el mateix que amb la mirada que es té sobre el futur mediambiental. No hi ha terme mitjà. Optimistes o apocalíptics...

Per experiència tendeixo a situar-me en posicions menys apocalíptiques. Encara és aviat per saber a nivell empíric quines són les conseqüències de l'ús de les tecnologies de la comunicació (TIC) o de l'aprenentatge i el coneixement (TAC), com també s'anomenen. Ben sovint veiem en la realitat allò que estem esperant veure. James Potter diu que la quantitat de violència que un veu a la pantalla està determinada pel que un mateix considera com a violència en la seva pròpia ment. Tot plegat, es tracta de no conformar-se amb una relació de causa-efecte sinó més aviat a interpretar contextualment aquesta relació entre l'ús de la tecnologia i les potencialitats cognitives d'infants i adolescents. Hi ha una altra mirada que és, com diria Héctor Borrat, comprendre (interpretativament) la realitat en comptes d'explicar-la (causalment).

“ESTEM EN LA SOCIETAT DE LA HIPERCONNECTIVITAT MÉS QUE NO PAS EN LA DEL CONEIXEMENT”

Però la dispersió dels estudiants a les aules a causa de les tecnologies sembla evident...

Aquesta sensació jo també la tinc. També el dubte de si és bo o no l'ús a les aules de mòbils, portàtils... Ara mateix col·laboro en un R+D+i on el que es fa és observar com s'aprofiten aquests nous dispositius a l'hora de millorar l'educació en l'àmbit universitari. Resulta paradoxal, estem envoltats de tecnologia però encara hi ha una infrautilització des del punt de vista educatiu. Ara bé, també hem de tenir en compte que molts professors vivim, per qüestions generacionals i de com ens hem educat, com una amenaça aquests dispositius, tot i desconèixer encara les seves potencialitats a l'aula. Competim com a docents amb un mòbil. Això ens obliga a replantejar-nos com hem d'incorporar la tecnologia digital i ubiqua a una nova manera d'ensenyar.

Podríem dir que hem perdut la capacitat de mediació entre el coneixement i la transmissió d'aquest coneixement?

Exactament. Ja no som estrictament transmissors, ara som també tutors, guies i en allò en què podem ajudar és en la cerca de criteris, a destriar fonts, a fomentar un pensament crític.

Però això ha estat sempre una mica així, no? Vull dir que sempre s'ha distingit entre el professor i el mestre.

Sí, però a la universitat tradicionalment s'ha considerat més el rol de professor especialista que no pas de mestre. Quan et trobes amb unes generacions que amb un clic tenen accés a la informació que necessiten, una informació que abans era molt difícil d'aconseguir, significa que la funció de l'expert d'una temàtica i aquesta nova realitat per força han de conviure. L'expert ha d'esdevenir també un mestre i l'aula ha de ser un espai no només de transmissió de coneixements sinó un indret on dialogar, argumentar, construir pensament. La configuració de l'aula ha de canviar, perquè el món ja ha canviat. Ara es parla de *knowmads*, és a dir, de nòmades del coneixement, un terme empresarial vinculat a les tecnologies i a la capacitat de les persones d'innovar. Això justament és el que se'ns demana als professionals de no importa quin àmbit, que siguem *knowmads*.

Ja fa molts anys que el pedagog Neil Postman advertia dels riscos de la televisió i de les tecnologies per a la cultura en el sentit que acabarien per banalitzar-la, per aniquilar els llibres fent bona aquella profecia d'Aldous Huxley segons la qual en el futur no es prohibirien els llibres –com pensava Orwell– perquè, de fet, acabarien per no interessar a ningú.

Amb els anys m'he obligat a posar el llibre de Postman en quarantena tot i compartir la seva preocupació per la pèrdua de presència de la cultura escrita. Si el món canvia no sé fins a quin punt l'actitud de resistència ens serveix de res. Hem de ser crítics amb tot allò que pot tenir de negatiu el món digital perquè hi ha problemes com el de la distància moral que apunta Silverstone, però, també, hem de veure-hi totes les possibilitats. Personalment i per formació, no puc enfrontar la lletra a la imatge. Cal trobar un camí de confluència. Em preocupa molt aquesta sensació que s'obre un abisme entre nosaltres, els

docents, i els nostres interlocutors, els estudiants. Cal trobar camins de diàleg els quals no es poden establir des d'una posició hermètica. També em preocupa, òbviament, la pèrdua de pes de la literatura, de la filosofia... en l'educació. Com sigui, cal mirar el context on estem, el d'un món on ens comportem hiperactivament, també els adults. No podem demanar als joves que es comportin diferent de com ho fem nosaltres.

Hi ha potser també la impressió que no hi ha qui sigui capaç d'educar aquestes noves generacions més enllà del domini tècnic de la tecnologia. Què es fa en el nostre entorn per educar realment els joves en l'àmbit de la competència digital?

La *Media Literacy*, l'educació mediàtica, sovint s'ha entès com el coneixement de les eines quan és molt més que això. Cal educar no només amb els mitjans sinó, com assenyalen Buckingham o Ferrés, "en" i "sobre" els mitjans com a portadors de corrents de pensament, explicar com aquests poden perpetuar estereotips o al contrari renovar o, encara més, superar determinats prejudicis. La ficció audiovisual, per exemple, és un instrument molt poderós.

Altament, les xarxes socials han esdevingut el mirall en què es miren les noves generacions. Quin tipus de societat veu reflectida en aquest mirall virtual?

La meua mirada reconeix en aquestes xarxes socials una hipervisualització de les intimitats, per exemple. Puc veure que estem en la societat de la hiperconnectivitat més que no pas en la del coneixement. Les xarxes reflecteixen aquesta necessitat d'estar connectats contínuament però amb un tipus de comunicació que normalment és

bastant superficial –no dic supèrflua–, relacionada amb àmbits d'intimitat que fa que, de vegades, es confongui el valor de les emocions amb l'espectacle de l'emotivitat, el que alguns autors com Ferran Sáez defineixen com el "narcisme ploraner".

Aquesta sobreexposició sentimental de què parla, quin efecte creu que té a nivell col·lectiu? Més que un efecte parlaria del reflex d'un tipus de societat. Una societat on s'han trencat les antigues fronteres entre allò que consideràvem espai públic i privat.

Fa gràcia recordar que Josep Pla encara feia aquella distinció entre amics, coneguts i saludats.

Tot això ha canviat. Mira la noció d'amistat a Facebook! Tinc la impressió que és un cicle.

Tornarem al vell concepte de privacitat?

No exactament. Tot i que molts joves ja comencen a revalorar la comunicació cara a cara

És una bona notícia.

Tant de bo!

Treballa des de fa poc en una recerca sobre Youtube i els valors aspiracionals amb què poden identificar-se els nois i les noies d'entre 10 i 12 anys. Amb què s'ha trobat de moment?

Aquesta recerca parteix ja de molts interrogants. Què els fascina tant dels youtubers? I això que els atreu, serà beneficis o perjudicial? Encara estic en la fonamentació teòrica i en el disseny de la part empírica. Amb l'equip amb què treballa ens hem trobat que hi ha molt poca literatura científica sobre Youtube. Ens preocupen temes com ara el del fantasma de l'èxit, un valor molt

difós a través d'aquesta plataforma en consonància amb el tipus de societat que construïm. També és veritat que a Youtube no tot és negatiu. Cal pensar en com aprofitar a les aules les seves potencialitats.

“QUAN PENSEM EN L'ÀMBIT EDUCATIU APLIQUEM UNES PREVENCIIONS QUE RESPONEN A PREJUDICIS D'ORDRE MORAL SOBRE LA RELACIÓ ENTRE TECNOLOGIES I EDUCACIÓ”

Tot això ens ha agafat de sorpresa...

Sí, estem encara enmig de tots els canvis. Voldria insistir que la posició de resistència, del negativisme, no ens afavoreix gens però tampoc no hem de caure en la ingenuïtat. Cal no oblidar les repercussions ètiques d'aquestes transformacions. Com diu Adela Cortina, podem aspirar a construir una societat amb una ètica de mínims o de màxims. La primera apel·la a la justícia, mentre que la segona ho fa a la felicitat. Segurament, hem viscut en una societat que aspirava a la felicitat, una aspiració personal del tot legítima!, però potser primer hem d'establir un consens sobre el que ha de ser una ètica de mínims. De moment, comencem per intentar construir un món just.

Com usen aquests tipus de plataformes els joves? Entenc que a diferència dels seus grans no en fan un ús passiu o de simples espectadors...

Sí, nosaltres som consumidors o públics, en un sentit més tradicional. Ara, però, ja es parla també de *prosumers*, d'aquells espectadors que, a més, estan facultats per produir continguts. És la manera en què les noves generacions interactuen a la xarxa.

Un canvi radical.

Sí... però, tornant al principi, no crec com Spitzer que les tecnologies endarrereixen l'aprenentatge. Reconeixem els avantatges en la medicina, ens emmirallem amb les *smart cities*, però quan pensem en l'àmbit educatiu apliquem unes prevencions d'ordre moral que responen a prejudicis sobre la relació entre tecnologies i educació. Una altra cosa és la immaduresa de què parlava Spitzer, la qual té molt a veure amb la gestió de les emocions i on intervenen també factors socials com l'endarreriment de l'entrada a l'edat adul-

ta. És veritat que les noves generacions són més immadures? Doncs és possible. La cultura de la immediatesa, el pas de la societat del benestar a la crisi... tot això va configurant un tipus determinat de societat. I l'entreteniment pot actuar com a refugi davant de tantes incerteses.

Ha estudiat a fons la representació de l'amor a les sèries de ficció televisiva i la percepció de les relacions amoroses entre la joventut. Suposo que ara mateix deu seguir la sèrie de ficció *Merlí*... Creu que l'èxit que té entre la gent adulta és potser perquè reflecteix una realitat priva-

tiva a la qual els pares només poden accedir a través de la ficció televisiva?
Parteix d'una premissa com és que té molt d'èxit entre els adults atesa la franja horària en què està programada i això té la seva lògica. Però, ¿és veritat que encara que es programi a partir de les deu de la nit la veuen adults? Sembla que la veu gent molt jove, i ho dic pel que m'arriba del meu entorn. (Les dades d'audiència indiquen que entre les franges d'edat de 13 i 24 anys *Merlí* obté un share del 41,2%) Per què? Doncs perquè parla de les relacions humanes en un entorn acadèmic de convivència entre joves i adults on ens podem reconèixer còmodament. Parla bàsicament de l'amor, en aquesta segona temporada molt centrada en un dels seus aspectes: el del sexe. Parla de la figura del mestre... D'un mestre transgressor, que pot recordar *El club de los poetas muertos*.

Bé, hi ha una idealització evident.

I també una confusió. Molts estudiants volen tenir ara un *Merlí* enrotllat, antinormatiu... Això, no obstant, estic segura que hi ha molt més *Merlins* i *Merlines* que no ens pensem, molt més batalladors en el dia a dia, però no caracteritzats per les maneres d'un Peter Pan. Hi ha tòpics, però, que persisteixen. En una recerca sobre la representació de l'amor en algunes sèries de televisió vam trobar amb la Dra. Medina que la majoria de nois i noies en edat universitària, de carreres diferents, tenien molt assumida la normalització necessària de temes com el de l'homosexualitat. Amb tot, curiosament ens vam trobar també que encara hi ha un model d'idealització de la relació amorosa en parella, d'un romanticisme del tot convencional. Això encara perviu entre la joventut i, de vegades, la ficció ho reflecteix o ho alimenta.

Encara hi ha relats molt convencionals.

Molt, per no dir-ne conservadors. Quan preguntes als espectadors joves (els quals estan molt sensibilitzats pel que fa al respecte de les diferents identitats sexuals) per què els agrada mirar sèries en què les relacions amoroses es mostren com una guerra entre sexes o amb elements de submissió, descobreixes que hi ha com un cert distanciament que pot generar la ficció però sobretot l'entreteniment. Això té un punt inquietant per les seves implicacions socials. Em preocupa que al darrere de tot això, d'aquest tipus de relat, hi pugui haver un màrqueting de les emocions i en clau retrògrada. D'unes emocions que encara remetien a una idea simplista de l'amor que, a més, ja no s'hauria de correspondre als nostres temps.

Alhora les sèries tendeixen a ser més hiperrealistes, deformant la realitat com passa, per exemple, en el cas de *Merlí*.

Hi ha un hiperrealisme formal que conviu amb la fantasia, amb el regne del no-possible. Una tendència també *gore*...

Un altre àmbit de la seva investigació ha estat la representació de la violència en la ficció televisiva i la seva influència en els infants.

Quan vam estudiar aquest aspecte ens vam trobar que és molt diferent la interpretació que fa un espectador nen o nena, entre els 6 anys i els 12, de la que fem nosaltres com adults o de la que fan els analistes de continguts, que són els qui a l'última decideixen si *Merlí* es pot emetre abans o després de les 10 de la nit. El que més incomodava en la ficció els infants, a diferència de la quantificació estricta de gravetat, no era una representació d'un personatge mort per un tret. Per a ells era molt pitjor una discussió entre un pare i una mare presenciada per un personatge infantil de dibuixos animats! Tot plegat, intervenia el factor de la percepció de la proximitat d'una situació i per això vaig proposar com a paràmetre intensificador la noció de "violència de proximitat".

Bona part de la producció de ficció infantil especialment de la de l'animació és violenta i això potser té com a conseqüència una sobreprotecció dels infants encara que sembla que saben prou bé distingir entre realitat i ficció. Sí, distingeixen molt més del que ens pensem

entre realitat i ficció i inclús entre graus de formalització d'aquella representació. També discriminen entre violència intencional o reactiva. Ara, entre la sobreprotecció dels infants –tan present en la nostra societat– i la consideració que els continguts mediàtics no tenen cap influència, personalment optaria per un terme mitjà. Sí que tenen influència però el problema no és tant que un nen pugui veure uns continguts violents com que només vegi aquells tipus de continguts o que la seva interacció amb la realitat només s'emmarqui en una pantalla.

"HEM DE SER CRÍTICS AMB TOT ALLÒ QUE POT TENIR DE NEGATIU EL MÓN DIGITAL, COM LA DISTÀNCIA MORAL, PERÒ TAMBÉ HEM DE VEURE-HI TOTES LES POSSIBILITATS"

No creu, d'altra banda, que hi ha una certa insensibilització entre les noves generacions davant de les imatges de violència?

És preocupant aquest possible efecte del que podria ser una habituació, que pot comportar una insensibilització a la violència. Respon al fet que vivim en un entorn, sobretot les noves generacions, de saturació d'imatges i fins i tot d'informació de determinades realitats només a través dels mitjans. El que no pot haver-hi és la impunitat del desconeixement. Els que treballem en l'educació i la comunicació tenim una gran responsabilitat en aquest sentit. Pot haver-hi, certament, un efecte no desitjat de distanciament moral, que seria una mena d'impunitat del coneixement.

Això ens aboca a una societat insensible...

Bé, és una mica ja la societat que tenim, una societat individualista amb moltes dificultats per arribar a un consens col·lectiu sobre les seves aspiracions ètiques, que aspira a l'ètica de màxims quan encara no té resolta l'ètica de mínims, la justícia. També és veritat que les noves generacions són solidàries, amb una major consciència ecològica, sembla que amb menor compromís polític però amb un major compromís social... Com a docents i investigadors, estem obligats a formar futurs comunicadors amb assumpció de responsabilitats i alhora hem de projectar optimisme en la joventut amb qui treballem.

BON FUTUR

L'ACTUALITAT DE LES FACULTATS BLANQUERNA - UNIVERSITAT RAMON LLULL

Els estudiants que van participar a la prova pilot del curs passat

Blanquerna Salut participa en un projecte d'innovació pioner en l'àmbit de la salut

Els dies 7, 8 i 9 de juny de 2017, la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna organitza InnoEvent Barcelona 2017, una jornada d'innovació en l'àmbit de la salut. Aquesta iniciativa va néixer l'any 2010 a Dinamarca fruit d'un acord de col·laboració entre l'Hospital Universitari d'Odense, la municipalitat d'Odense i la Lillebaelt Academy amb l'objectiu que els estudiants que hi participen desenvolupin propostes creatives i innovadores que donin resposta a problemes reals que plantegen determinades entitats de l'àmbit de la salut.

Innoevent és un projecte que es desenvolupa en diferents fases: es convoquen estudiants de diferents disciplines i s'organitzen en petits grups amb l'acompanyament d'un coach. El comitè científic selecciona un cas clínic real i es presenta als estudiants perquè, en el transcurs dels tres dies de treball en grup, busquin una solució innovadora i viable. Els equips han de presentar davant d'un jurat el projecte que han desenvolupat i aquest premia la millor presentació, la millor idea innovadora, el millor treball en equip i el millor *making of*. Durant l'esdeveniment es conviden professionals de diferents sectors, empreses o indústries amb l'objectiu de capturar talent i obrir la possibilitat que algun dels projectes presentats es patentin i es constitueixi una *start-up*.

El juny de 2016 va tenir lloc a la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL la prova pilot en la qual van participar estudiants de 4t curs dels graus en Infermeria, Fisioteràpia i

Nutrició Humana i Dietètica. En aquesta edició es van plantejar dos reptes: com ajudar una família amb un membre que pateix una malaltia terminal i que volia morir a casa seva i, el segon, com resoldre que les persones amb demència es puguin orientar per les instal·lacions d'un hospital sense perdre's. El premi a la idea més innovadora se'l va endur el projecte iNeedU, una app per a mòbils que permetria a famílies i cuidadors no professionals de pacients terminals rebre ajuda instantània quan es trobessin davant de problemes que no poguessin resoldre ells mateixos. L'aplicació, que podria ser utilitzada les 24 hores del dia, posaria la família en contacte amb els serveis socials i un equip de PADES, i evitaria trasllats a l'hospital.

Primer projecte InnoEvent del sud d'Europa

L'edició d'aquest any comptarà amb la participació d'estudiants dels últims cursos dels graus d'emprenedoria, tecnologia, enginyeries, treball social, psicologia, infermeria, nutrició, fisioteràpia i farmàcia. Aquest projecte serà el primer que es durà a terme al sud d'Europa, després d'haver-se desenvolupat amb èxit a països del nord d'Europa, com Finlàndia i Dinamarca, on ja s'han implantat al sistema sanitari algunes de les idees dels estudiants, després d'arribar a acords amb empreses tecnològiques.

Durant els dies que es desenvolupi aquest esdeveniment, es convidarà *stakeholders* a fi de capturar talent i s'obrirà la porta a la creació d'*starts-up*, com ha succeït als països nòrdics.

Escoles ciutadanes per fomentar la pau a través de l'educació

Estudiants de Blanquerna Educació participen com a voluntaris en un projecte internacional impulsat pel Papa Francesc

Vint-i-quatre estudiants de Blanquerna-URL (cinc dels Graus d'Educació Primària i Infantil i dinou del Grau d'Educació Primària Anglès) van participar el passat mes de novembre en el programa educatiu Escoles Ciutadanes, un projecte que pretén fomentar el compromís i la participació dels joves en el context social, cívic i polític. La tasca dels estudiants ha estat la de guiar els alumnes de secundària d'una trentena d'escoles i instituts catalans.

Escoles Ciutadanes és un projecte educatiu per a la formació d'estudiants de penúltim any de l'escola secundària que pretén impulsar la cultura de l'encontre entre estudiants, promoure la participació i el compromís ciutadà a favor del bé comú i afavorir el pluralisme social, cultural i religiós implicant els joves. Es tracta d'un programa de la Fundació Scholas Ocurrents, una entitat internacional impulsada pel Papa Francesc que connecta més de 400.000 escoles i xarxes educatives tant públiques com privades i de totes les confessions religioses i laiques, amb l'objectiu de fomentar la pau entre els pobles mitjançant l'educació. El projecte, que es va iniciar a petita escala a l'Argentina, ja s'ha dut a terme en diversos països de Llatinoamèrica i Europa, i l'any passat a Madrid. Enguany, la Generalitat de Catalunya s'hi afegeix i el programa ha comptat amb la participació de diverses escoles cristianes i instituts catalans, i amb la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna-URL com a únic centre universitari col·laborador.

Els estudiants de Blanquerna-URL van assistir a dues jornades de formació per part de l'equip Schola Ciutadania. El dia 3 de novembre van dedicar la jornada a organitzar la selecció de les problemàtiques i des del dilluns 7 de novembre fins al divendres 11 van participar com a educadors en la setmana d'immersió amb l'alumnat i l'equip Schola per treballar aquestes problemàtiques acordades. "És un projecte que convida a la reflexió, no només com a futura mestra, sinó com a germana, com a amiga, com a ciutadana d'aquest món. Em fa qüestionar constantment el que puc fer per la nostra joventut", afirma Andrea Chanez, una de les estudiants participants. Per la seva banda, Raquel Pagès, estudiant del Grau en Educació Primària en Anglès, valora l'oportunitat que brinda aquesta iniciativa de conèixer les necessitats actuals dels joves: "Formar part de l'equip de voluntaris del Projecte Scholas Ciutadania em va fer descobrir què preocupa els adolescents de l'ara i l'avui, com esdevenir docents davant aquest col·lectiu de joves i sobretot pensar en què podia aportar jo com a actual estudiant de tercer curs de Magisteri d'Educació Primària".

El projecte es realitza en dues etapes. Durant la primera, els estudiants de secundària escullen dues problemàtiques de la seva comunitat que els afectin, que interessin i en les quals vulguin aprofundir per proposar-hi una solució. La segona etapa consisteix en una setmana de treball dedicada a aprofundir i investigar sobre les problemàtiques escollides amb el següent esquema de treball: desenvolupament d'algunes hipòtesis de treball que expliquen les causes d'aquestes problemàtiques; contrast de les hipòtesis mitjançant el treball de recerca; recull d'informació per realitzar un estat de situació de la qüestió i, finalment, desenvolupament d'un diagnòstic i propostes que contribueixen a millorar la societat. Aquestes propostes seran presentades a les autoritats del districte a l'última jornada del programa.

Blanquerna impartirà el curs vinent el Grau en Pedagogia

La Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport ofereix el curs vinent el Grau en Pedagogia, una titulació que Blanquerna ja havia impartit i que ara ha actualitzat. El nou grau parteix de les noves necessitats emergents en el marc de la innovació educativa i de la rellevància que tenen avui l'aprenentatge i l'educació per a les societats avançades. El grau és una proposta que incideix també en una formació al llarg de la vida i que vetlla per les transicions de les diferents etapes formatives anant més enllà del món escolar.

En aquest sentit, el títol de grau en Pedagogia de Blanquerna proporciona una formació generalista i fonamentada en les humanitats que capacita els estudiants per liderar les transformacions i les innovacions a l'escola i altres entorns educatius, gestionar les transicions formatives i els processos d'aprenentatge en diferents institucions, ser un expert en formació al llarg de la vida, innovador en la formació i promotor del diàleg intercultural i interreligiós.

Un títol amb dues mencions

Les dues mencions (lideratge i innovació educatives i aprenentatge al llarg de la vida) contribueixen a especialitzar els pedagogs en àmbits no coberts per altres ofertes formatives. El grau compta amb el teixit d'institucions vinculades al món

“El nou grau parteix de les noves necessitats emergents en el marc de la innovació educativa i de la rellevància que tenen avui l'aprenentatge i l'educació per a les societats avançades”

educatiu i de la formació, així com l'extensa xarxa de centres educatius relacionats amb Blanquerna amb més de 65 anys de tradició en l'àmbit educatiu.

Aquests vincles garanteixen una formació molt pràctica, vinculada a la recerca i lligada a la realitat, donant resposta a les noves necessitats que té la societat i oferint així més oportunitats als estudiants.

El dia 7 de febrer s'obre el període de preinscripció per al curs 2017-2018

El dimarts 7 de febrer de 2017, Blanquerna-URL obre el període de preinscripció als graus que s'imparteixen a les seves tres facultats: Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport, Facultat de Ciències de la Salut i Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals.

Per al proper curs, Blanquerna-URL ofereix dos nous graus: el Grau en Gestió Esportiva (Sport Management), que proporciona formació per a la gestió d'organitzacions, d'equipaments i de projectes esportius; i el Grau en Pedagogia, que capacita els estudiants per dissenyar, implementar i avaluar programes educatius. A més, Blanquerna-URL seguirà impartint els graus en Psicologia, Educació Infantil, Educació Primària, Logopèdia, Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport, Infermeria, Fisioteràpia, Nutrició Humana i Dietètica, Farmàcia, Periodisme i Comunicació Corporativa, Publicitat, Relacions Públiques i Màrqueting, Comunicació Audiovisual i Relacions Internacionals.

A partir del 7 de febrer, els estudiants que vulguin cursar els seus estudis universitaris a Blanquerna-URL podran fer la preinscripció per internet o personalment a la secretaria de cada centre.

Els futurs estudiants i les seves famílies tenen la possibilitat de concertar una visita personalitzada per qualsevol dels centres de Blanquerna-URL o assistir, des del febrer fins al juliol, a les diverses sessions informatives de cada Facultat (de lliure assistència), en les quals es presenten i expliquen cadascun dels estudis i es realitza una visita guiada per les instal·lacions.

Amb el programa de màsters i postgraus de Blanquerna-URL el futur és ara

Aprenentatge experiencial | Formació avançada | Sinergies professionals

MÀSTERS UNIVERSITARIS BLANQUERNA-URL | CURS 2017-18

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

- Psicologia general sanitària (Blanquerna / IU de Salut Mental Vidal i Barraquer)
- Psicologia del treball, organitzacions i recursos humans
- Psicologia de l'educació (Interuniversitari)
- Atenció a la diversitat i educació inclusiva
- Trastorns de la comunicació i del llenguatge (Interuniversitari)
- Formació del professorat d'educació secundària obligatòria i batxillerat, formació professional i ensenyament d'idiomes (Blanquerna / La Salle)
- Lideratge de la innovació pedagògica i direcció de centres educatius
- Psicopedagogia
- Ensenyament i aprenentatge de l'anglès a l'educació infantil i l'educació primària
- Gestió d'organitzacions i projectes esportius (Sports Management)
- Entrenament esportiu, activitat física i salut

c. Císter, 34.
08022 Barcelona
Tel. 93 253 30 06
sioefpcee@blanquerna.edu

Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals

- Direcció d'art en publicitat
- Periodisme avançat. Reporterisme (Blanquerna - Grup Godó)
- Estratègia i creativitat publicitàries
- Ficció en cinema i televisió. Producció, guió i realització
- Comunicació política i social
- Producció i comunicació cultural

Pl. Joan Coromines, s/n.
08001 Barcelona
Tel. 93 253 31 72
infopostgrausfcc@blanquerna.edu

Facultat de Ciències de la Salut

- Màster en activitat física terapèutica per a persones amb patologia crònica, envelliment o discapacitat

c. Padilla, 326-332.
08025 Barcelona
Tel. 93 253 31 27
bsalutsioeinfor@blanquerna.edu

**Oberta la preinscripció
a partir del dia 7 de febrer**

Consulteu tota l'oferta de cursos de postgrau i doctorat al web

www.blanquerna.edu

El Dr. Joan Massagué, una de les màximes autoritats en investigació del càncer, serà investit doctor Honoris Causa per la URL

El proper dilluns 24 d'abril, el científic català Dr. Joan Massagué i Solé, una de les màximes autoritats en investigació mundial del càncer, serà investit doctor Honoris Causa per la Universitat Ramon Llull, a proposta de la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL.

El treball del Dr. Massagué s'ha centrat, sobretot, en l'estudi dels mecanismes de senyalització que resulten essencials per al desenvolupament normal dels teixits i que s'alteren en presència del càncer. És un dels investigadors més importants en les àrees de la regulació de la divisió cel·lular i de la metastasi. Les seves aportacions han estat clau per al coneixement dels mecanismes que permeten aturar la proliferació cel·lular, procés que quan es descontrola duu a la formació de tumors. Així mateix, el seu treball ha permès identificar els gens i els mecanismes que controlen la metastasi de les cèl·lules tumorals del càncer de mama i del càncer de pulmó cap a altres òrgans —sobretot el cervell—, descobrint que obre noves possibilitats d'investigació en aquest aspecte del càncer.

El Dr. Massagué és membre de l'Acadèmia Americana de les Arts i les Ciències, de l'Acadèmia Nacional de Ciències dels Estats Units, de l'Organització Europea de Biologia Molecular i de les Reials Acadèmies Espanyoles de Medicina i

Farmàcia. Ha estat distingit amb més de vint-i-cinc guardons, entre els quals destaquen el Premi Nacional d'Investigació Rey Don Juan Carlos, el Howard Taylor Ricketts Award i el Premi Príncep d'Àstúries d'Investigació Científica i Tècnica de l'any 2004. També ha estat distingit amb el Premi Ciutat de Barcelona de l'Ajuntament de Barcelona (1994) i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (2006). L'any 2014 va rebre el Premi Nacional de Cultura. El passat 25 d'octubre el president de la Generalitat, Carles Puigdemont i Casamajó, va lliurar el XXVIII Premi Internacional Catalunya 2016 a tres científics catalans per la seva tasca a escala mundial en la investigació sobre el càncer: els doctors Josep Baselga, Manel Esteller i Joan Massagué.

Des del 1979, el Dr. Massagué ha desenvolupat la seva carrera científica als Estats Units, mantenint alhora estrets vincles amb la comunitat científica catalana. A finals de 2013 va ser nomenat director científic del Memorial Sloan-Kettering Cancer Center de Nova York, un dels centres de recerca sobre el càncer més destacats dels Estats Units.

La Dra. Emília Sánchez, professora de la Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL, farà l'elogi dels mèrits del Dr. Massagué.

L'Observatori Blanquerna publica un estudi sobre joves, religió i tecnologia

L'Observatori Blanquerna de Comunicació, Religió i Cultura acaba de publicar el llibre «Young People, Religions and Technology in Catalonia» («Adolescents, joves, religions i tecnologia. El cas català»).

L'estudi, realitzat amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya, aprofundeix en l'ús que fan els joves i adolescents de les noves tecnologies en general i, més concretament, en l'àmbit religiós.

L'obra, que està basada en gairebé dues mil entrevistes, constata que l'activitat dels menors a les xarxes està estretament vinculada als cercles físics dels joves, tal com explica el vicedegà acadèmic de la Facultat i membre de l'equip investigador, Josep Lluís Micó. Han pres part en aquest estudi, a més del professor Micó, Míriam Díez, directora de l'Obs Blanquerna, Alba Sabaté, Meritxell Cabanas, Laia Roigé, Laia Dorca i Lara M. Villarón.

Blanquerna i l'Emerson College celebren la tercera «Global Summit»

Aquest estiu, el campus de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna-URL acollirà de nou els representants de l'Emerson College que participaran en la cimera anual que té lloc entre ambdós centres. De fet, el curs passat, una delegació de Blanquerna es va traslladar durant quatre dies a Boston, on se celebrà la «Global Summit on Politics, Sports, and Civic Engagement».

El Dr. Gregory Payne, president del Departament d'Estudis de Comunicació a Emerson i director de la Cimera, va dir que aquest esdeveniment demostra el compromís global d'Emerson de connectar estudiants i professors i la seva investigació i interès amb col·legues de tot el món: «Això és fonamental per a l'èxit en la política, l'esport i la participació ciutadana. A més a més, estableix el nostre pont amb Blanquerna, a Barcelona, com a porta d'entrada a Europa.»

El periodista i professor de Blanquerna-URL Joaquim Roglan va guanyar el passat mes de novembre el Premi FUNDECO Mestre de la Comunicació en Periodisme 2016. Reproduïm aquí el seu discurs pel valor de la reflexió sobre l'ofici del periodisme.

“Amor és la paraula. Amor a les lletres, una rere l'altra”

Moltes gràcies per la seva presència. Moltes gràcies a les persones estimades, familiars, amistats i col·legues que ens han deixat per sempre i els sentim presents en aquest auditori. I moltes gràcies a Fundeco per la seva generositat a l'hora de nomenar el primer Mestre de la Comunicació. Un nou premi al qual auguro una llarga durada, amb el profund convenciment i certesa que els futurs guardonats seran millors mestres que el qui ara els parla.

Agraït, content i conscient de la responsabilitat que comporta aquest reconeixement a la meua trajectòria professional i docent, voldria compartir amb vostès la meua alegria, algunes reflexions i sentiments. L'encàrrec d'escriure per parlar avui m'ha fet recordar, repensar i condensar en pocs minuts més de quaranta anys de vida laboral com a docent i periodista. És una de les coses que sabem fer els periodistes: mínimes paraules, màxima informació.

Començant pel començament, com aconsellava un clàssic del periodisme, a la porta del meu taller hi ha emmarcat un mecanoscrit imprès a Sevilla que diu: “Se sabe que el periodista es persona dotada para sintonizar con las gentes y que se dedica profesionalmente a eso porque tiene autorización y conocimiento para hacerlo a través de informaciones gráficas, literarias o audiovisuales. Aquí vivimos gente que profesa ese oficio. Oramos como filósofos y tomamos como primer precepto la educación, para que se pueda crear opinión, que en esta sociedad todos somos hermanos y tenemos derecho a la verdad y la obligación de difundirla; que quien vive del halago termina como un embuchado de estiércol”.

Dic taller i no despatx professional o estudi. Un taller que m'agrada sense fems i endreçat. Com els diaris, com els programes de ràdio i televisió, com els llibres, com la publicitat, com les aules, com les places i els carrers... Endreçats i sense fems. Taller on elaboro embotits de paraules escrites, radiades, televisades i cibernetiques. Una rere l'altra, amb les més boniques i exactes que puc trobar. Com deia i feia l'autor medieval del vell *Libro de buen amor*.

Amor és la paraula. Amor a les lletres una rere l'altra, al pensament, al talent, a l'educació, a l'educació... Si sóc aquí, perquè vostès em consideren un mestre, és, només, gràcies als grans mestres, grans professors, grans catedràtics, grans

col·legues i grans persones i personalitats que m'han ensenyat tot el que sé. Són coses que procuro continuar ensenyant.

Perquè el periodisme és pedagogia. L'ofici més bonic del món. El millor ofici del món. Són definicions de tres grans mestres del periodisme. El mateix que diuen dels seus oficis metges, advocats, arquitectes, artistes, funcionaris, artesans, manobres, pagesos, pescadors, cuiners o empresaris. Tot ofici, tot art i tota professió és la millor del món quan hi ha vocació i amor pel treball. Perquè periodistes, publicistes i docents no som diferents de tota persona que faci la seva feina el més bé que sap i que pot. Amb voluntat, mètode i paciència, igual quan toca dirigir equips que quan toca ser dirigit. Amb lleialtat. Amb responsabilitat. Sempre recordant que només som periodistes.

Vells i antics valors de tota la vida. Sòlids valors que semblen fòssils en temps de nous valors líquids i volàtils. “Manipuleu, els periodistes manipuleu”, ens diuen sovint. Sí. És cert. Manipulem les paraules i les imatges com el joier l'or i els brillants. Com el rellotger els engranatges. Com el pintor els colors i les llums. Com l'escultor els seus materials. Com el terrissaire el fang. Com el pagès l'oli i el forner el pa. A fi de bé, amb cura, amb afecte, mimant allò que fem. Pensant

sempre en les persones que rebran els fruits del nostre esforç. *Chapado a la antiga*, em diuen benvolguts col·legues de més enllà de Catalunya. Sí. Tenen raó.

Mestre. Ara resulta que, a causa de la seva gentilesa, sóc mestre Persona que ensenya una ciència, un art, un ofici, o té el títol per fer-ho. Mestre de música, de cant, de ball. Mestre de gimnàstica, d'equitació. Mestra de piano, mestre de primària... Diu el diccionari. I afegeix moltes altres accepcions, com ara menestral capaç de fer el seu ofici independentment i ensenyar aprenents. Mestre fuster, manyà, sastre, armer... Mestre d'aixa, mestre d'esgrima, mestre de cerimònies, mestre de palau o majordom... Paret mestra. Séquia mestra. Biga mestra. Plomes mestres de l'ala d'un ocell... Amb totes em sento identificat. I amb les mestresses de casa, també. Excepte amb mestretites, mot de difícil traducció a tota altra llengua i que significa persona que presumeix de saber molt.

No sé molt. I el que sé és mèrit dels meus mestres i col·legues. Sé que des que tinc memòria m'agrada aprendre i estudiar. I visc aprenent des dels meus avantpassats, fins als meus actuals alumnes. Un meu director em deia: "Un any de la teva vida de reporter equival a set anys de vida de les persones normals. El que vius i viatges en un any, molts ciutadans no ho viuen durant set anys ni en tota la seva vida." A més de dir-me anormal, tenia raó. La meua feina fou, és i serà un permanent aprenentatge per escriure i explicar notícies bones i no tan bones. Històries precioses i històries horroroses.

Quasi com aquell protagonista de drama romàntic decimonònic que recitava: *A las cabañas bajé, a los palacios subí, los claustros escalé y en todas partes dejé memoria de mí*. Gràcies a tothom que ha confiat en la meua manera de treballar, he conegut i he enraonat amb milers de persones. Premis Nobel i persones que no saben llegir ni escriure. Estadistes i víctimes anònimes de la història. Hotels de luxe, parlaments i barris indignes de la humanitat. Savis, poetes i criminals. Fets històrics. Anècdotes divertides, paisatges insòlits, nits de joia i de roses, dies de tragèdies que, quan s'arriba a certa edat, ja no resten ni llàgrimes per plorar...

Emociona que em considerin mestre. Des d'una de les primeres filials d'institut de Barcelona, des d'acadèmies i escoles de barri, des de la Universitat de Barcelona, des de la

"Tot ofici, tot art i tota professió és la millor del món quan hi ha vocació i amor pel treball"

Autònoma, des de la Pompeu Fabra, des de la de la Corunya, la Menéndez Pelayo, la d'Alcalá de Henares i la Ramon Llull, aviat haurà passat quasi mig segle de la meua vida docent. Si se suma als quaranta anys de periodisme multiplicats pels set que deia el meu director, són uns 330 anys de feina, aproximadament. Avui vostès em fan sentir un mestre quasi tan vell com Matusalem. Avui ho sé, perquè algun jovent ben

educat em cedeix el seu seient als transports públics.

Sempre que he entrat a un aula, he tingut present allò que ens deia un savi de la literatura universal quan es presentava. "Sóc el seu professor. I si, passats els anys, alguns de vostès no saben més que jo d'algunes coses que els ensenyaré, seré un professor fracassat". Quan em varen oferir ser professor de

"Poques coses em reconforten tant com veure deixebles que han arribat més lluny que el seu mestre"

la Facultat de Comunicació Blanquerna-URL, em varen dir "la teva missió és formar bons professionals". I ara que dicto les últimes lliçons d'abans de la jubilació, m'alegra haver col·laborat a formar professionals més bons que jo.

Llarga és la llista dels meus antics alumnes que ara són persones rellevants, notables, reconegudes, influents i fins i tot estel·lars... I més llarga la llista d'exalumnes anònims, discrets i més que excel·lents treballadors en els fons de les galeries i de les sales de màquines del món de la comunicació. També en tinc en altres feines, oficis, arts i professions. A un ens el varen matar a una guerra. Poques coses em reconforten tant com veure deixebles que han arribat més lluny que el seu mestre. És el que justifica la nòmina, els honoraris i la pensió. Amb el sentiment d'haver intentat complir el meu deure i la meua missió.

Ser i saber és la frase de l'Escala de l'Enteniment de Ramon Llull escolpida a l'entrada d'aquesta Facultat. Ser i saber. I quan som i sabem, vivim temps i moments delicats al llarg de les nostres vides, carreres i els nostres àmbits professionals. Temps i moments de confusions, incerts, magres, inesperats i imprevisibles. Però no ens seran difícils, perquè la nostra feina sempre ha estat, és i serà difícil. Sempre ens en hem sortit. I sempre ens en sortirem. Ser i saber no és fàcil. Però més difícil és néixer, viure i sobreviure.

Una de les moltes activitats de la Fundació de la Comunicació és ajudar els professionals en risc d'exclusió i els estudiants per assolir una formació superior. No són les meves actuals circumstàncies i, fins ara, sempre he intentat ajudar els col·legues i els estudiants. Perquè a un amic, a un company, no se'l deixa mai sol i enrere front el perill. És, només, intentar retornar a la docència i al periodisme una mínima part del bo i millor que m'han donat: solidaritat, amistat i fraternitat. Col·laborar a fer de la comunicació una professió tan digna i normal com les altres. I confiar que els nostres successors elevin el periodisme a categoria d'art.

"Ser i saber". "Omnia luce perfundet". "Quod natura non dat, Salmantica non præstat". "Alma mater studiorum"... Són els lemes d'algunes universitats per on he passejat i he après. Són territori universitari. Són el primer i últim espai i refugi de la llibertat de pensament i de la llibertat de paraula.

el relat d'Alumni. Sira Coll

Responsable de Comunicació dels segells d'economia i empresa de Grup Planeta.
8a promoció de Periodisme (2001-2004)

“La comunicació corporativa és un àmbit molt fèrtil dins el nostre sector”

Fotografia:
Pere Virgili

“Un responsable de comunicació es converteix en l'avatar públic i en l'engranatge que regula la informació que flueix entre una entitat i el món exterior”

Com a periodista de formació, he treballat en diversos mitjans de comunicació però ben aviat la vida em va sorprendre obrint-me uns horitzons que ni tan sols havia contemplat quan em vaig inscriure a la Facultat. Parlo de la comunicació corporativa. Un àmbit molt fèrtil dins el nostre sector, que m'ha permès gaudir d'una feina creativa i altament estimulante. De fet, em consta que des de fa uns anys aquesta especialització pren força en el pla d'estudis de les Ciències de la Comunicació.

Sense dubte, això és una gran notícia perquè cada dia són més les posicions i perfils que es creen a l'entorn dels nous models de consum de continguts. Parlem de posicions relativament recents com la de *content curator*, *community manager*, *social media strategist*, dinamitzador 2.0, consultor de PR digital i un llarg etcètera que se suma a la llista que tradicionalment ja coneixíem i que incorpora les figures de cap de premsa, de comunicació, de protocol, d'esdeveniments o de comunicació interna.

Després de 10 anys d'experiència laboral en aquests àmbits, puc afirmar que l'encaix personal amb els valors de l'empresa o entitat a la qual pertany i l'afinitat amb el producte o servei pel qual treballes són claus a l'hora de valorar una posició determinada. I és que un responsable de comunicació es converteix en l'avatar públic i en l'engranatge que regula la informació que flueix entre una entitat i el món exterior. Parlem, doncs, d'una posició clau en un organigrama que ha

“No només parlem d'un perfil amb una forta càrrega de responsabilitat pública, sinó també amb unes àmplies capacitats d'interlocució a diferents nivells i amb unes altes habilitats comunicatives i d'empatia”

de comptar amb la confiança no només de la direcció general sinó també de la resta de companys d'altres àrees, els quals li proporcionaran el coneixement específic i necessari per poder treballar. Per tant, no només parlem d'un perfil amb una forta càrrega de responsabilitat pública, sinó també amb unes àmplies capacitats d'interlocució a diferents nivells i amb unes altes habilitats comunicatives i d'empatia.

L'escenari eternament canviant

En el meu cas, al sortir de la Facultat hi havia tot un món digital que encara no havia esclatat. I és que el web 2.0 i la irrupció de les xarxes socials han canviat en molt poc temps la forma de consumir continguts i, per tant, la manera d'elaborar-los. Ja és conegut per a tots el fenomen de la cultura gratis, de la pirateria digital, de l'era de la postveritat, del consum instantani i multipantalla, del posicionament SEO i en definitiva d'una immensa llista de conceptes que ja formen part del llenguatge habitual d'aquesta realitat eternament canviant. Ja és habitual que els informatius de televisió utilitzin imatges d'atemptats terroristes o d'accidents gravades per ciutadans anònims a través de Periscope o que les tertúlies d'actualitat se serveixin de piulades i de fotografies pujades a Instagram com a fonts d'informació per comentar l'actualitat. L'hibridisme entre els mons ON i OFF ja és total.

“El web 2.0 i la irrupció de les xarxes socials han canviat en molt poc temps la forma de consumir continguts i, per tant, la manera d'elaborar-los”

Ja no podem renunciar a la nostra identitat digital i a les oportunitats i amenaces que dia rere dia se'ns obren en aquest aspecte. Reptes que es traslladen en nous espais d'actuació per als dircoms. A petita escala, per exemple, ens podem trobar amb treballadors que compten amb una presència en xarxes socials més potent que la marca de l'em-

presa on treballen. O periodistes que aconsegueixen generar més debat a través d'aquestes plataformes que el mitjà on firmen. El dircom ha de saber vetllar aquesta gran finestra 2.0 que s'ha convertit en un espai més d'atenció al client, en una excel·lent eina de retenció i captació d'usuaris, així com també en un fantàstic termòmetre a temps real de l'activitat que es porta a terme.

La importàcia dels influencers

Tots els professionals del món de la comunicació sense excepció (exerceixin com a periodistes, directors de comunicació o professionals del màrqueting) ens hem vist obligats a acceptar un canvi de paradigma. I ho hem fet sense instruccions prèvies ni literatura acadèmica a disposició. Per tant, el coneixement que s'ha generat en aquest àmbit 2.0 neix de l'experiència i del mètode d'assaig-i-error. No hem deixat de buscar nous models de negoci per als mitjans de comunicació i per a la indústria cultural. Els departaments de comunicació i màrqueting de les empreses ja no només treballen per captar l'atenció i l'interès dels periodistes sinó que també han incorporat al seu dia a dia el concepte d'*influencers*. Hem passat del “papa, vull ser futbolista” al “papa, vull

“El dircom ha de saber vetllar aquesta gran finestra 2.0 que s'ha convertit en un espai més d'atenció al client, en una excel·lent eina de retenció i captació d'usuaris, així com també en un fantàstic termòmetre a temps real de l'activitat que es porta a terme”

ser *influencer*”. Els líders d'opinió i els prescriptors que creen tendència ja no només són polítics, cantants, esportistes o actors, sinó que joves adolescents, anònims i amb pressupost zero han aconseguit democratitzar l'art de la influència de masses. Marques internacionals es disputen aparèixer en un vídeo del youtuber amb més renom a Espanya, El Rubius, el qual amb més de 19 milions de subscriptors aconsegueix audiències que superen amb escreix les de qualsevol informatiu o programa líder de televisió. La famosa instagramer de moda, Dulceida, tampoc es queda enrere en la *pole position* digital. Aquesta catalana de 27 anys comparteix festivals, platós i passarel·les de moda amb periodistes de professió, però amb l'afegit que una menció seva a les xarxes socials fa les delícies de qualsevol marca i anunciant.

I jo em pregunto en veu alta: estem preparats per arribar a la generació Z i a les següents que vindran? El salt generacional en aquest aspecte serà més gran que mai. I no només en termes d'edat sinó en el tipus de consum de continguts que aquest segment de la població reclama. Per tant, el repte per als professionals que estem en actiu serà, sense dubte, vertiginós.

ser Psicòleg

Carles Cendrós. Alumni de la promoció 1995 del Grau en Psicologia

“Valors, cultura i persones són els àmbits en què es mou un psicòleg a Recursos Humans”

Text:

Jessica Box

Fotografia:

Pere Virgili

Sempre hi ha un lloc per a un psicòleg. I no necessàriament és a la branca clínica, també les organitzacions en necessiten. El Carles Cendrós ho sap perquè des que va acabar els seus estudis es va dedicar als Recursos Humans, aprenent a cada passa, primer com a tècnic a una empresa de serveis de neteja i, finalment, com a director a empreses dedicades al gran consum com ara Cadbury (especialitzada en dolços, confiteria i refrescs) o GBFoods (de la qual pengen marques com Gallina Blanca o Jumbo). Avui dirigeix el departament al Futbol Club Barcelona, al capdavant d'un equip de professionals que cuiden i gestionen àrees tan diverses com la comunicació interna, la prevenció de Riscos Laborals, la gestió del talent o l'administració, compensació i beneficis. I en una organització on la gran vàlua resideix en les persones que la formen, qui millor que un psicòleg podria comprendre-les, tenir-ne cura, veure més enllà?

Per què un psicòleg decideix dedicar-se als Recursos Humans?

Quan estudies psicologia arriba un punt en què has de decidir entre especialitzar-te en el vessant clínic o bé especialitzar-te en l'àmbit d'organitzacions. En el meu cas, jo tenia molt clar que m'agradava el món de la empresa, així que vaig optar per aquesta branca. La veritat és que

no saps ben bé què és fins que no hi entres i comences a descobrir què significa ser un psicòleg a una empresa i comences a aprendre. Tampoc penses mai que arribaràs a ser un director de Recursos Humans, però de sobte un dia t'hi trobes...

És una sortida professional que un estudiant de psicologia hauria de tenir en compte a hores d'ara?

Molt! Recursos Humans és una de les professions on definitivament calen psicòlegs. Però l'estudiant ha de saber també que cal aprendre d'altres matèries, com finances o dret laboral. Sobretot, és una professió en què cal molt de sentit comú, i això ho vas aconseguint amb l'experiència.

Per què un psicòleg és un bon candidat per treballar en el Departament de Recursos Humans?

Perquè tota la feina que fas està relacionada amb les persones. Valors, cultura i persones són els àmbits en què es mou un psicòleg a Recursos Humans, i la nostra formació ens prepara per ser més sensible davant d'aquests termes.

Com va arribar a ser director de Recursos Humans del FCB?

Quan vaig acabar els meus estudis tenia molt clar que em volia dedicar a aquesta branca. Vaig començar la

meva trajectòria com a tècnic de Recursos i Humans i vaig anar agafant experiència en diferents àmbits (comunicació, desenvolupament, relacions laborals, compensació...). Fins que, finalment, un dia em van nomenar director de Recursos Humans. Aleshores vaig adonar-me que tota l'experiència que havia adquirit no era suficient. Arribar a una posició de director implica dirigir una àrea i un equip, formar part d'un comitè de direcció... Has de començar a aprendre des de zero. I en aquest sentit el FCB em va suposar un repte.

“Recursos Humans és una de les professions on definitivament calen psicòlegs”

En què consisteix el seu dia a dia al FCB?

A fer que les coses passin. Tenim un pla estratègic i hi ha tot un equip de persones que treballen per desenvolupar-lo i implementar-lo. El meu dia a dia consisteix a assegurar que allò que s'ha de fer es faci, i que el FCB tingui la millor gestió de talent.

Com s'estructura el departament de Recursos Humans del FCB i quines són les seves competències?

Som un equip de professionals d'àmbits molt diversos: psicòlegs, advocats, llicenciats en comunicació... Tenim una àrea d'Administració i Compensació i Beneficis, una àrea de Relacions Laborals, una àrea de Desenvolupament, una àrea de Talent, una àrea de Comunicació Interna i una àrea de Prevenció de Riscos Laborals. En definitiva, un equip de professionals que donem servei a tot el club.

Ha treballat pel mercat de gran consum amb Cadbury i GBFoods i ara experimenta un canvi radical de sector al FCB. Quines diferències hi ha en la gestió dels Recursos Humans entre una empresa i una altra?

Des d'un punt de vista operatiu és molt similar. Tractes amb persones i la gestió del talent és semblant. Per això els professionals de Recursos Humans podem treballar en diferents sectors. Això sí, és molt important entendre el negoci i conèixer els processos específics que es duen a terme a l'empresa de la qual passes a formar part. La meva trajectòria a gran consum va fer que entengués el funcionament d'aquest sector i poder aportar tant a Cadbury com a GBFoods una visió no només des del vessant humà sinó també des del vessant de visió de negoci. Ara, al FCB, tinc l'oportunitat d'aportar una visió diferent, però al mateix temps és fonamental entendre com funciona el club, els seus processos i les palanques que fan que es mogui aquesta organització, per tal d'adaptar la gestió dels Recursos Humans a allò que realment necessita el club.

Ara treballa amb gent extremament mediàtica. En què afecta això la feina del director de Recursos Humans?

La feina d'un director de Recursos Humans és, sempre, extremament confidencial. Tenim a les nostres mans molta informació confidencial de l'organització i de les persones que hi treballen. A una empresa com el FCB, això es multiplica. Qualsevol informació és interessant per als mitjans de comunicació i, de fet, parlem d'una organització que surt als mitjans a la televisió, la ràdio o la premsa cada dia. Això fa que la nostra feina sigui molt més confidencial que en qualsevol altra organització. Qualsevol cosa que fas, qualsevol decisió que prens, pot tenir un gran impacte i repercussió als mitjans de comunicació.

El departament de Recursos Humans també incideix en la moral dels jugadors?

No hi incidim directament. Els jugadors, sobretot els del primer equip de futbol, molt més mediatitzat i amb la pressió que suposa ser jugador de l'equip més important del món, sabent que et segueixen milers de persones, són suportats per un equip de psicòlegs especialitzats en aquest àmbit i que treballen directament amb ells.

Què ha de tenir un bon cap de Recursos Humans?

El mateix que qualsevol membre d'un comitè de direcció: experiència en el seu àmbit, però també la capacitat de treure't el barret de la teva àrea per posar-te el barret de cap o director de l'empresa per poder aportar per millorar el club. Parlem de coneixement del sector, de l'organització, de termes financers i, per descomptat, de l'àrea dels Recursos Humans. Com a cap d'aquesta àrea, és vital tenir el lideratge i la influència necessaris per assegurar que els temes que afecten les persones es tenen realment en compte a l'hora de prendre decisions a l'empresa.

“Blanquerna aporta una transferència de valors, que són únics i propis d'aquesta facultat”

Què és el que més valora del seu pas per Blanquerna?

Que Blanquerna no és només una facultat que t'ensenya uns continguts. Aporta una transferència de valors que són únics i propis d'aquesta facultat, a més d'un tracte personal diferencial. Aquest tracte el donen els professors, el degà, es transmet des del primer al darrer professional de la facultat, i és quelcom que t'emportes quan acabes els estudis i que no perds mai. És per això que els que hem estudiat a Blanquerna tenim un record especial per la nostra facultat.

Què diria a un estudiant de segon de batxillerat que vol estudiar psicologia?

Que endavant! Són un tipus d'estudis que ho tenen tot: són interessants i engrescadors, i t'obre les portes per poder-t'hi dedicar en àmbits molt diversos. I que probablement el món de l'empresa i dels Recursos Humans és una de les sortides professionals amb més possibilitats dins d'aquesta carrera.